

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

PRÁVNICKÁ FAKULTA

Diplomová práce

2014

Pavel Matějček

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Pavel Matějček

Odpovědnost za vady v obchodních závazkových vztazích

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Kateřina Eichlerová, Ph.D.**

Katedra: **Katedra obchodního práva**

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): **listopad 2014**

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně,
všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita
k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 28. listopadu 2014

Poděkování

Tímto děkuji vedoucí své diplomové práce paní JUDr. Kateřině Eichlerové, Ph.D. za cenné rady, jež mi poskytla při sepisu této diplomové práce, a stejně tak děkuji své rodině a přítelkyni za trpělivost a pochopení, které se mnou v tomto období měly.

Obsah

Úvod.....	3
1. Prameny práva	5
1.1. Tuzemská úprava.....	5
1.2. Mezinárodní úprava	6
1.2.1. Návrh společného referenčního rámce (DCFR)	7
1.2.2. Principy UNIDROIT	8
2. Pojem odpovědnosti za vady/práva z vadného plnění a pojem obchodní závazkový vztah.....	9
2.1. Práva z vadného plnění	9
2.1.1. Systematické zařazení práv z vadného plnění	10
2.1.2. Rozdíl mezi odpovědností za vady a odpovědností za prodlení.....	11
2.2. Pojem obchodní závazkový vztah	12
3. Tuzemská úprava vadného plnění	15
3.1. Dispozitivnost právní úpravy	15
3.2. Úprava práv z vadného plnění v občanském zákoníku.....	16
3.3. Vadné plnění obecně	18
3.4. Vadné plnění z kupní smlouvy	21
3.5. Vadné plnění ze smlouvy o dílo	22
3.6. Omezení zákonného rozsahu práv z vadného plnění	23
4. Jednotlivé druhy vad.....	27
4.1. Faktické vady a právní vady	27
4.1.1. Faktické vady.....	27
4.1.1.1. Vady kvantitativní	27
4.1.1.2. Vady kvalitativní	28
4.1.1.2.1. Vady provedení a plnění aliud.....	30
4.1.1.2.2. Vady obalu a vadné opatření pro přepravu.....	31
4.1.1.2.3. Vady v dokladech	32
4.1.1.3. Liberační důvody u faktických vad	33
4.1.1.3.1. Věřitelova znalost vady	33
4.1.1.3.2. Použití věci dodané kupujícím	34
4.1.2. Vady právní.....	36
4.2. Vady zjevné a vady skryté.....	37
4.2.1. Vady zjevné	37

4.2.2. Skryté vady	39
5. Uplatňování nároků z vadného plnění	41
5.1. Notifikace vad	41
5.2. Pozdní oznámení o vadách	45
5.3. Postup po notifikaci vad	46
6. Práva z vadného plnění	48
6.1. Obecná úprava	49
6.2. Úprava kupní smlouvy	51
6.2.1. Dodatečné plnění	54
6.2.1.1. Oprava	54
6.2.1.2. Výměna vadné věci	55
6.2.1.3. Dodání věci, která chybí	56
6.2.2. Sleva z kupní ceny	56
6.2.3. Odstoupení od smlouvy	57
6.2.4. Uplatňování práv z podstatného porušení smlouvy	58
6.2.5. Uplatňování vad z nepodstatného porušení smlouvy	60
6.3. Práva z vadného plnění u smlouvy o dílo	62
6.4. Práva z vadného plnění u nájemní smlouvy	62
Závěr	65
Zkratky:	68
Seznam použité literatury	69
Název práce v anglickém jazyce:	73
Resumé	73
Abstract	74
Klíčová slova	74

Úvod

Tématem své diplomové práce jsem zvolil odpovědnost za vady v obchodních závazkových vztazích. Toto téma jsem si vybral, neboť jsem při výběru práce nevěděl, zdali se budu chtít do budoucna věnovat výkonu advokacie či jiného příbuzného povolání, či zdali se vydám po úplně jiné cestě a budu se sám pohybovat mezi obchodníky, ať již jako něčí zaměstnanec, či jako podnikatel. Zvolené téma diplomové práce mi však, doufám, umožní znalosti nabyté při jejím vypracování použít, ať už se mé kroky vydají jakýmkoliv z nastíněných směrů.

Od zadání diplomové práce však uběhla jistá doba, a tak práce, jež měla být, jak vyplývá z jejího názvu, původně vypracována dle zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále též „obchodní zákoník“), musela být, vzhledem k vypracovávání v r. 2014, sepsána již především dle úpravy zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku. S ohledem na to, že od účinnosti tohoto zákona při vypracovávání této práce uplynula již poměrně dlouhá doba, nepoužívám již termín „nový občanský zákoník“, nebo zkratku „NOZ“, nýbrž prosté označení „občanský zákoník“. V souvislosti se zákonem č. 40/1964 Sb. pak používám méně frekventované označení, přesto dle mého názoru dnes již přiléhavější, a sice „starý, či předchozí občanský zákoník“.

Změna právní úpravy mi však způsobila několik komplikací. Za prvé, což je vlastně komplikace zcela jistě nejmenší, se jedná o změnu terminologie, kdy účinná legislativa již nepoužívá termín „odpovědnost za vady“, nýbrž „práva z vadného plnění“. Tuto terminologii se při popisu nové úpravy snažím dodržovat.

Druhou komplikací je, že občanský zákoník zrušil dvojkolejnost zákonné úpravy, kdy se, zjednodušeně řečeno, v České republice na vztahy mezi podnikateli vztahovala úprava obchodního zákoníku, zatímco na neobchodní vztahy se užívala úprava obsažená ve starém občanském zákoníku. V důsledku zrušení obchodního zákoníku se tak upustilo i od používání pojmu „obchodní závazkový vztah“ ve smyslu § 261 obchodního zákoníku, přičemž tento byl (stejně jako závazkový vztah dle starého občanského zákoníku) nově nahrazen pojmem „závazek“.

Přesto se pokusím v nyní účinné úpravě práv z vadného plnění vyhledat zvláštnosti či odlišnosti, jež by mohly postihnout subjekty závazku dříve označovaného jako obchodního závazkového vztahu, tedy zejména vztahu dvou podnikatelů, u nichž je

s přihlédnutím ke všem okolnostem zřejmé, že se jedná o vztahy týkající se jejich podnikatelské činnosti.

Z důvodu, že tématem této práce jsou obchodní závazkové vztahy, jsem se v práci nezabýval úpravou, jež postihuje čistě vztahy podnikatele na straně jedné a nepodnikatele na straně druhé. Vynechána tak byla kupř. úprava zvláštních ustanovení o prodeji v obchodě nebo zvláštních ustanovení o nájmu bytu a domu.

Poslední, zřejmě však největší komplikací, v důsledku které se mi při sepisování diplomové práce postupovalo s jistými obtížemi, byla absence zdrojů, které by se vztahovaly k nové úpravě.

Cílem této práce je komplexní popsání práv z vadného plnění a s tím nezbytně souvisejících institutů tak, jak jsou tyto upraveny v občanském zákoníku. Dá se tedy říci, že centrem práce bude samotný občanský zákoník s tím, že ve vybraných pasážích budu úpravu v něm obsaženou porovnávat s jeho, dle slov autorů, inspiračním zdrojem v oblasti práv z vadného plnění, tedy obchodním zákoníkem. Přesto si uvědomuji, že v současné době již nemá příliš smysl pouze komparovat tyto dvě úpravy, a proto se spíše pokusím obchodní zákoník, a stejně tak judikaturu a literaturu k němu vzniklou, použít právě pro výklad ustanovení občanského zákoníku; dále budu úpravu občanského zákoníku v omezené míře komparovat i s úpravou mezinárodní.

Po takto provedeném zkoumání posoudím, alespoň co se týče úpravy práv z vadného plnění, zdali je občanský zákoník skutečně moderním právním předpisem, který odstraňuje nedostatky a interpretační nejasnosti předchozí úpravy a posiluje práva kupujících, jak tvrdí jeho autoři.

1. Prameny práva

1.1. Tuzemská úprava

Po 1. lednu 2014 se stal hlavním pramenem práva, v němž je obsažena úprava práv z vadného plnění, zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Proto, má-li být vyložen institut práv z vadného plnění, musí být tento zákon v českém právním prostředí centrem výkladu.

Občanský zákoník, nebo nový občanský zákoník, jak je tento zákon stále širokou odbornou i laickou veřejností nazýván, je stěžejním předpisem rekodifikace soukromého práva. Ta byla výsledkem dlouhodobých prací, jimiž byli již v r. 2000 z podnětu tehdejšího ministra spravedlnosti Otakara Motejla pověřeni prof. Dr. JUDr. Karel Eliáš a doc. JUDr. Michaela Hendrychová (dříve Zuklínová), CSc.¹ Toto pověření bylo následováno vládním schválením zásad², podle nichž bylo vypracováno paragrafové znění kodexu.

Legislativní proces, jímž občanský zákoník prošel, následovaly vzrušené debaty jak o jeho paragrafovém znění, tak o důsledcích které s sebou přináší, i mnohé pokusy o odložení jeho účinnosti.³

Žádná z těchto snah však nebyla Parlamentem České republiky schválena a tak nový občanský zákoník mohl k 1. lednu 2014 vstoupit v účinnost a zároveň zrušit velké množství do té doby účinných právních předpisů, mezi nimiž byly i dva doposud nejvýznamnější kodexy soukromého práva, jež mimo jiné obsahovaly úpravu odpovědnosti za vady, tj. zákon č. 40/1964 Sb., "starý" občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Touto rekodifikací byla zrušena tzv. dvojkolejnost soukromého práva, kdy stejné vztahy upravoval jak občanský, tak obchodní zákoník a použitelnost toho kterého se odvíjela od postavení účastníků závazkového vztahu, příp. od jimi zvoleného režimu,

¹Popis legislativního procesu občanského zákoníku dostupný na:

<http://obcanskyzakonik.justice.cz/legislativni-proces/>

Věcný záměr občanského zákoníku. *Právní praxe*. 2001, č. 1, s. 3 a násl.

³Článek dostupný na: <http://www.kurzy.cz/tema/detail/poslanci-kscm-chteji-o-rok-odlozit-ucinnost-noveho-1373105.html>, nebo kupř. usnesení České advokátní komory ze dne 12. října 2013, kterým se mj. "naléhavě žádalo státní orgány minimálně o odložení účinnosti občanského zákoníku..."

kdy § 262 obchodního zákoníku umožňoval, aby se i vztahy nepodnikatelů řídily obchodním zákoníkem. Tato možnost volby právního předpisu, jímž se bude právní vztah řídit, byla v českém právním prostředí výjimečná.

Existence dvou do jisté míry oddělených režimů vedle sebe však mohla způsobovat nemalé aplikační potíže, kdy ve značném počtu případů nebylo zcela zjevné, kterým zákoníkem se má daný vztah řídit.

Problémy způsoboval zejména § 262 odst. 1 věta druhá obchodního zákoníku, jenž stanovil, že dohody o podřízení smluvního vztahu jsou neplatné, směřují-li ke zhoršení postavení účastníka, jenž není podnikatelem, a dále § 262 odst. 4 obchodního zákoníku, který stanovil, že i na smlouvy podřízené režimu obchodního zákoníku se použijí ustanovení zákoníku občanského, měla-li by aplikace konkrétních norem obchodního zákoníku znevýhodnit účastníka, jenž není podnikatelem.

Při posouzení toho, kterého ustanovení použít, bylo nutné přihlédnout k individuálním okolnostem daného případu. Ani obecné soudy nebyly ve výkladu jednotné, když se kupř. potýkaly s otázkou, zdali při aplikaci § 262 odst. 4 obchodního zákoníku chránícího spotřebitele je na místě použít kratší tříletou promlčecí lhůtu stanovenou občanským zákoníkem či nikoliv.⁴

1.2. Mezinárodní úprava

Ačkoliv centrem této práce je bezesporu občanský zákoník a úprava v něm obsažená, není žádoucí zkoumat většinu právních problémů, mezi něž můžeme podřadit i institut práv z vadného plnění, pouze ve světle tuzemské úpravy, ale je vhodné na ně nahlížet i v souvislosti s relevantními texty nadnárodní povahy.

V dnešní Evropě nelze zejména ignorovat harmonizační procesy ze strany Evropské Unie ani předpisy, principy či doporučení globálního charakteru.

Úpravou, jež se nejvíce dotýká odpovědnosti za vady v evropském kontextu, je Návrh společného referenčního rámce (Draft Common Frame of Reference – DCFR). Ze světových pramenů práva se práv z vadného plnění zabývají nejvíce Principy smluv uzavíraných v mezinárodním obchodě vydané Mezinárodním ústavem pro sjednocování

⁴Nejvyšší soud nakonec ve svém rozsudku ze dne 24. července 2012, sp. zn. 32 Cdo 3337/2010, vypořádal s touto otázkou tak, že kratší promlčecí lhůta stanovená občanským zákoníkem není ustanovením chránícím spotřebitele ve smyslu § 262 odst. 4.

soukromého práva (The International Institute for the Unification of Private Law - UNIDROIT). Této skutečnosti si byli samozřejmě vědomi i autoři občanského zákoníku, proto výslovně uvádějí, že právě zmíněné dokumenty byly jedním z hlavních inspiračních zdrojů při jeho tvorbě.⁵

1.2.1. Návrh společného referenčního rámce (DCFR)

Návrh společného referenčního rámce (dále též „DCFR“) byl vypracován dvěma skupinami akademických expertů, a to skupinou Study Group on a European Civil Code (tzv. „Study Group“) a skupinou Research Group on EC Private Law (tzv. „Acquis Group“). Ve finální podobě byl předložen v říjnu r. 2009.

DCFR obsahuje principy, definice a modelová pravidla a měl by sloužit jako osnova pro Common Frame of Reference (CFR), tedy politický text, jenž by měl do jisté míry sjednocovat právo národních států a napomáhat unijním institucím při přípravě pramenů sekundárního práva. Požadavek na obdobný text byl poprvé učiněn v r. 2003, kdy byl Evropskou Komisí vypracován Akční plán s podtitulem „Sourodějnější evropské smluvní právo“.

Samotný text DCFR je, jak sám ve svém znění upozorňuje, především akademickým textem, jenž je tvořen deseti knihami. Pro problematiku odpovědnosti za vady je důležitá zejména kniha I. Obecná ustanovení, jež slouží jako jakýsi návod k interpretaci celého textu, obsahuje definice pojmů a zamýšlený rozsah úpravy, dále kniha III. Závazky a odpovídající práva, jež se člení do sedmi kapitol, z nichž je nutno zmínit zejména kapitolu první – Obecná ustanovení, kapitolu druhou - Plnění a kapitolu třetí – Náprava při neplnění, a konečně i kniha IV. Typy smluv a práv a povinnosti z nich vyplývající, která upravuje jednotlivé typy smluv, přičemž pro účely této práce je relevantní zejména část A. obsahující ustanovení o kupní smlouvě a část C., jež se zabývá úpravou vztahující se ke smlouvám o dílo.

⁵Důvodová zpráva k občanskému zákoníku, jakož i <http://obcanskyzakonik.justice.cz/smluvni-pravo/koncepcni-zmeny/>

1.2.2. Principy UNIDROIT

Principy mezinárodních obchodních smluv byly vypracovány mezinárodní mezivládní organizací – Mezinárodním ústavem pro sjednocování soukromého práva. Tato v Římě sídlící organizace sdružuje více než 60 států a její hlavní činností je tvorba nejrůznějších mezinárodních úmluv, vzorových zákonů, nebo nezávazných souborů pravidel, mezi které patří právě principy UNIDROIT.

Principy UNIDROIT jsou výsledkem dlouhodobé práce této organizace, jejichž počátek můžeme spatřit již v r. 1971, kdy Řídící rada dala pokyn k zahájení prací na kodifikaci mezinárodního obchodního práva. V průběhu těchto prací však bylo upuštěno od snah o sjednocení jednotlivých národních právních řádů a bylo přistoupeno k přípravě principů mezinárodních obchodních smluv.⁶ První vydání principů UNIDROIT však bylo dokončeno až v r. 1994, přičemž nyní aktuální verzí je verze třetí, jež byla vydána v r. 2010.

Obecně lze říci, že principy byly vypracovány tak, aby poskytly souhrn pravidel pro oblast práva mezinárodního obchodu. Z jejich preambule vyplývá, že aplikovány budou tehdy, když si smluvní strany ve smlouvě sjednají použití principů UNIDROIT, nebo si sjednají, že se jejich vztahy budou řídit obecnými právními principy či tzv. *lex mercatoria*, nebo v případě, že si strany pro mezinárodní obchodní smlouvu nezvolí žádné právo.

Těžiště úpravy odpovědnosti za vady je v principech primárně zakotveno v kapitole 6 - Plnění a v kapitole 7 - Neplnění.

⁶BONELL, M. J. *An International Restatement of Contract Law: The UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts*. 3rd edition. New York: Transnational Publishers, 2005, 1156 p.

2. Pojem odpovědnosti za vady/práva z vadného plnění a pojem obchodní závazkový vztah

2.1. Práva z vadného plnění

Aby bylo možné vůbec začít s rozbořem odpovědnosti za vady (slovy občanského zákoníku práv z vadného plnění; k důvodu změny terminologie více viz oddíl 3.2), je nejdříve nutné v obecné rovině vymezit, kdy je vůbec možno uvažovat nad použitím tohoto institutu a jak se liší od příbuzných institutů práva, zejména záruky, a jaký je jeho vztah k dalším odpovědnostem, tedy k odpovědnosti za škodu a odpovědnosti za prodlení.

V tradičním pojetí je odpovědnost, a stejně tomu tak je i u odpovědnosti za vady, vnímána jako povinnost určitého subjektu chovat se tak, jak mu ukládá objektivní právo, která je na něm též donucovacími prostředky vynucována.⁷ Právní povinnosti se od dob římského práva dělí na tradiční *dare, facere, omitere a pati* a v občanském zákoníku jsou tyto povinnosti zakotveny v podstatě v nezměněné podobě v § 1789, který stanoví, že „ze závazku je dlužník povinen něco dát, něco konat, něčeho se zdržet nebo něco strpět a věřitel je oprávněn to od něho požadovat.“ Závazek přitom vzniká ze smlouvy, z protiprávního činu, nebo z jiné právní skutečnosti, která je k tomu podle právního řádu způsobilá (§ 1723 odst. 1 občanského zákoníku).

Není-li objektivním právem vyžadovaná právní povinnost splněna, nastupuje na základě zákona povinnost sekundární (sankce), která vede ke kompenzaci újmy, jež vznikla poškozenému.⁸ Druhy odpovědnosti se tak dle povahy porušení povinnosti v českém právu tradičně rozlišují na odpovědnost za škodu, odpovědnost za vady (nyní práva z vadného plnění) a odpovědnost za prodlení.

Závazek z práv z vadného plnění vzniká za situace, kdy dlužník poskytne jiné než řádné plnění, tedy plnění vadné. Občanský zákoník váže tento okamžik v § 2100 na okamžik přechodu nebezpečí škody na kupujícího. Obdobně určuje vznik odpovědnosti za vady i § 2617 občanského zákoníku, kde je stanoveno, že v případě,

⁷KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Vyd. 1. Praha: Beck, 1995, s. 199.

⁸KNAPPOVÁ, Marta, Jiří ŠVESTKA a Jan DVORÁK. *Občanské právo hmotné*. 4., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: ASPI Publishing, 2005.

kdy má dílo při předání vadu, zakládá toto povinnost z vadného plnění; je-li však okamžik přechodu nebezpečí škody na objednatele určen jako okamžik pozdější, je rozhodující až tento pozdější okamžik.

Dlužník tedy odpovídá za to, že předmět plnění má stanovené nebo vymíněné vlastnosti,⁹ a nemá-li předmět plnění tyto vlastnosti, mění se dosavadní smluvní závazek tak, že vedle původních smluvních povinností nastupují práva z odpovědnosti za vady. Z výše uvedeného plyne, že odpovědnost za vady je odpovědností, jež zásadně vzniká z porušení smluvního závazku (nejčastěji z kupní smlouvy či smlouvy o dílo), přičemž je převážně objektivní. Pro níže uvedené systematické zařazení, zejména ve vztahu k ostatním odpovědnostním vztahům je též důležité, že práv, kterých se lze domáhat z vadného plnění, se nelze domáhat z jiného právního důvodu.¹⁰

2.1.1. Systematické zařazení práv z vadného plnění

Jak bylo řečeno výše, odpovědnost za vady se striktně váže na okamžik splnění; záruka je naproti tomu jakési její časové rozšíření, kdy zcizitel – záruční dlužník - přebírá závazek dodat věc, která si po určitou dobu zachová stanovené nebo vymíněné vlastnosti kryté zárukou.¹¹ V českém právním prostředí je nejčastěji i uplatňována zákonná záruka, kterou poskytuje podnikatel spotřebiteli při prodeji zboží v obchodě, a tato činí (činila) dva roky.¹² Druhou formou záruky je záruka smluvní, která je buď ujednána ve smlouvě, nebo se ji zcizitel rozhodl převzít jednostranným prohlášením, a to v záručním listu, popř. vyznačením záruční doby nebo použitelnosti či trvanlivosti na obale.¹³

Odpovědnost za vady a odpovědnost za škodu jsou, jak vyplývá ze shora uvedeného, příbuzné instituty, přičemž využití práva z odpovědnosti za vady nevylučuje využití nároku na náhradu škody. Pokud by byla předmětnou vadou způsobena taková škoda, která by nebyla kryta rozsahem práv z odpovědnosti za vady, potažmo by tedy škoda přesahovala jejich rámec, lze uvažovat nad domáháním se práva na náhradu škody.

⁹Více k identifikaci vadného plnění v kapitole 3.

¹⁰Ustanovení § 1925 občanského zákoníku.

¹¹KOPÁČ, Ludvík. *Obchodní kontrakty, II. Díl*. Praha: Prospektrum, 1994, str. 411.

¹²Srov. ustanovení § 619 a § 620 starého občanského zákoníku; k účinné úpravě pouze uvedu, že ačkoliv se pracovní skupina zřízená Ministerstvem průmyslu a obchodu a Ministerstvem spravedlnosti zabývající se zákonnou zárukou na zboží vyjádřila v tom smyslu, že zákonná záruka trvající dva roky platí i dle účinné legislativy, diskuze odborné veřejnosti nad tímto tématem neustávají.

¹³ Srov. ustanovení § 1919 odst. 2 občanského zákoníku.

Odpovědnost za škodu na rozdíl od odpovědnosti za vady často vzniká i jako delikt ní odpovědnost.

2.1.2. Rozdíl mezi odpovědností za vady a odpovědností za prodlení

Rozlišení mezi odpovědností za vady a odpovědností za prodlení je podstatně složitější, než rozlišení mezi odpovědností za vady a odpovědností za škodu. Občanský zákoník již nestanoví, jako tomu bylo v obchodním zákoníku v § 365 odst. 1, že dlužník je v prodlení, nesplní-li svůj závazek řádně a včas. Na základě tohoto ustanovení totiž bylo možno dojít k závěru, že odpovědnost za vady „je jen specifickým případem odpovědnosti za prodlení“¹⁴ a „Bylo-li poskytnuto vadné plnění, nedošlo ... k zániku závazku. Dlužník se proto dostává do prodlení ... a současně se původní závazkový právní vztah modifikuje co do svého obsahu právy z odpovědnosti za vady. (...) Vzhledem k trvajíc ímu prodlení věřiteli vznikají jak práva z odpovědnosti za vady, tak práva z odpovědnosti za prodlení.“^{15,16}

Dle důvodové zprávy k občanskému zákoníku má úprava prodlení vycházet z úpravy obchodního zákoníku.¹⁷ Právní úprava prodlení dlužníka v občanském zákoníku však spíše přebírá koncepci starého občanského zákoníku.¹⁸ Dle mého názoru se v režimu občanského zákoníku uplatní stejný závěr, který činila občanskoprávní doktrína ke starému občanskému zákoníku, a to že: „přijetí plnění s vadami nezakládá dlužníkovo prodlení, na rozdíl od nesplnění vůbec“¹⁹

Tento závěr lze opřít zejména o rozdílnou koncepci znění § 1968 občanského

¹⁴BEJČEK, Josef, Karel ELIÁŠ a Přemysl RABAN. *Kurs obchodního práva: obchodní závazky*. Vyd. 3. Praha: Beck, 2003, s. 106.

¹⁵PELIKÁNOVÁ, Irena. *Komentář k obchodnímu zákoníku: § 261-408*. 2. upr. vyd. Praha: Linde, 1998 s. 269 a 387.

¹⁶Ke obdobnému závěru vede i úprava principů UNIDROIT, když tyto zmiňují jak vadné splnění, tak opožděné splnění, přesto s oběma těmito porušeními splňují stejné následky – tzv. „Non-performance“ – srov. Čl. 7.1.1.

¹⁷Str. 465 důvodové zprávy k občanskému zákoníku, dostupné na:

<http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>.

¹⁸Srov. ŠILHÁN, Josef. Několik poznámek k pojmu prodlení dlužníka v NOBČZ. *Obchodněprávní revue*. 2013, č. 5, s. 140.

¹⁹Srov. ELIÁŠ, K., MELZER, F. in ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník: velký akademický komentář. Úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1.4.2008*. 2.svazek. Praha: Linde, 2008, s. 1480, nebo SEDLÁČEK, Jaromír a Jiří SPÁČIL. *Obligační právo*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, s. 274, 292.

zákoníku, jenž zakotvuje prodlení dlužníka: „*Dlužník, který svůj dluh řádně a včas neplní, je v prodlení.*“ a znění § 1914 odst. 2, které stanoví, že „*Je-li splněno vadně, má příjemce práva z vadného plnění.*“ V právě uvedeném znění tak spatřuji velký posun, když občanský zákoník umožňuje, na rozdíl od obchodního zákoníku „splnit vadně“. Vadné splnění tak znamená, že dlužník nabídne věřiteli plnění a ten, ač toto plnění není řádné, plnění přijme.²⁰

V této souvislosti tak lze uzavřít, že odpovědnost za vady a odpovědnost za prodlení jsou instituty velmi podobné. Dlužník bude odpovídat za prodlení, pokud svůj dluh řádně a včas neplní. Stejně tak bude odpovídat za prodlení, nabídne-li věřiteli plnění vadné, ale ten jej odmítne převzít – věřitel nemá povinnost přijmout vadné plnění.²¹ Naopak bude dlužník odpovídat za vady (věřiteli budou svědčit práva z vadného plnění), nabídne-li věřiteli vadné plnění a ten jej přijme; v takovém případě již dlužník nebude odpovídat za prodlení.

2.2. Pojem obchodní závazkový vztah

Jak již bylo zmíněno v úvodu, pojem obchodní závazkový vztah je pojmem obchodního zákoníku, jehož třetí část byla takto označena. Mezi obchodní závazkové vztahy však patřily nejen ty upravené ve třetí části, ale i ty obsažené v jiných částech obchodního zákoníku (typicky společenská smlouva upravená v § 57 obchodního zákoníku).²² Co bylo obchodním závazkovým vztahem, určoval § 261 obchodního zákoníku.

Obchodní závazkové vztahy byly dále členěny na obchody tzv. relativní či absolutní. Aby závazek mohl být relativním obchodem, musel (dle § 261 odst. 1) splňovat dvě kritéria – musel být závazkovým vztahem mezi podnikateli²³ a musel se týkat jejich podnikatelské činnosti. Odst. 2 stanovil, že obdobně je třeba nahlížet i na vztahy, kdy je na jedné straně stát nebo samosprávná územní jednotka

²⁰ŠILHÁN, J. in HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník V.: Závazkové právo. Obecná část (§ 1721-2054). Komentář.* 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014, 1317 s. Velké komentáře. s. 1335.

²¹Ustanovení § 1910 občanského zákoníku.

²² Kovařík, Z., in Pokorná, J., Kovařík, Z., Čáp, Z. a kol., *Obchodní zákoník, Komentář, II. Díl*, Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 1261.

²³ Definice podnikatele byla obsažena v § 2 odst. 2: „*Podnikatelem podle tohoto zákona je: a) osoba zapsaná v obchodním rejstříku, b) osoba, která podniká na základě živnostenského oprávnění, c) osoba, která podniká na základě jiného než živnostenského oprávnění podle zvláštních předpisů, d) osoba, která provozuje zemědělskou výrobu a je zapsána do evidence podle zvláštního předpisu.*“

při zabezpečování veřejných potřeb.

Tzv. absolutní obchod neodlišoval, zdali byly smluvní strany podnikateli a zdali se závazek týkal podnikatelské činnosti nebo zajišťování veřejných potřeb. Absolutní obchody byly taxativně vyjmenované v ustanovení § 261 odst. 3, a typicky mezi ně patřily vztahy mezi zakladateli obchodních společností, mezi společníkem obchodní společnosti a společností, nebo i vztahy ze smlouvy o úvěru či smlouvy o běžném účtu a další.²⁴ Dále bylo možno dle § 262 obchodního zákoníku, při respektování tam uvedených omezení, podřídit obchodnímu zákoníku i jiné vztahy.

Jak jsem již uvedl, občanský zákoník používání termínu obchodní závazkový vztah nepřevzal. Naopak termín „obchodní závazkový vztah“ (ve smyslu § 261 obchodního zákoníku), jakož i „závazkový právní vztah“ (ve smyslu § 488 starého občanského zákoníku) nahradil pojmem závazek.^{25,26}

Obchodními závazkovými vztahy nebo obchodními závazky tak do budoucna sice můžeme i nadále nazývat vztahy vzniklé mezi podnikateli²⁷ při jejich podnikatelské činnosti, skutečností však zůstává, že jelikož občanský zákoník tuto kategorii nezná a zásadně nerozlišuje mezi obchodními a neobchodními vztahy²⁸, bude na tyto vztahy dopadat stejná úprava jako na závazky ostatních subjektů, samozřejmě pokud to jejich povaha bude dovolovat a pokud se nebude jednat o ustanovení chránící spotřebitele.

Největším rozdílem, co se týče práv z vadného plnění, tak bude způsobovat § 5 občanského zákoníku, který stanoví, že „*Kdo se veřejně nebo ve styku s jinou osobou přihlásí k odbornému výkonu jako příslušník určitého povolání nebo stavu, dává tím najevo, že je schopen jednat se znalostí a pečlivostí, která je s jeho povoláním nebo stavem spojena. Jedná-li bez této odborné péče, jde to k jeho tíži.*“ Jak vidno je na jednání podnikatele (v rámci jeho podnikatelské činnosti) možno klást vyšší nároky než na jednání osob, které nejsou odborníky v daném oboru, a u nichž se tedy má za to,

²⁴ Srov. celé znění § 261 obchodního zákoníku.

²⁵ Ustanovení § 1721 občanského zákoníku stanoví, že „*Ze závazku má věřitel vůči dlužníku právo na určité plnění jako na pohledávku a dlužník má povinnost toto právo splněním dluhu uspokojit.*“

²⁶ Obdobně i kolektiv autorů z advokátní kanceláře ŠENKÝŘ PÁNIK, advokátní kancelář s.r.o. Zajištění závazků v novém občanském zákoníku, dostupný z <http://www.senkyr-panik.cz/clanky/2-zajisteni-zavazku-v-novem-obcanskem-zakoniku>

²⁷ Na tomto místě je však nutno upozornit, že občanský zákoník, na rozdíl od zákoníku obchodního opouští podmínku, že podnikatel musí být nadán podnikatelským oprávněním – Srov. ustanovení § 420 občanského zákoníku.

²⁸ Srov. BĚHOUNEK, Pavel. Nový občanský zákoník a jeho dopad do systému soukromého práva, dostupný z <http://www.sagit.cz/pages/prehrub.asp?cd=666&typ=c>

že „mají rozum průměrného člověka i schopnost užívat je s běžnou péčí a opatrností“ (ustanovení § 4 odst. 1 občanského zákoníku). Tento rozdíl pak může být patrný kupř. při prohlídce zboží, jež je popsána zejména v pododdílu 4.2.1.

Budou-li v dále rozebírané problematice u obchodních závazků, jak tyto byly označeny výše, rozdíly od „normálních“ závazků zmíním je, obávám se však, že odlišností nebude mnoho.

Dílčí závěr:

Jak z této kapitoly vyplývá, nejsou již pojmy odpovědnost za vady a obchodní závazkové vztahy v občanském zákoníku používány. Pojem odpovědnosti za vady nahradil pojem práva z vadného plnění; to však změnilo pramálo na obsahu pojmu. Práva z vadného plnění se váží na okamžik splnění. Naproti tomu záruka směřuje na dobu po splnění, předmět plnění by si měl po jistou dobu zachovat určité vlastnosti. Práva z vadného plnění nevyklučují uplatnění odpovědnosti za škodu, pokud újma není těmito právy kryta. Plní-li dlužník vadně, nemusí věřitel plnění přijmout. Přijme-li věřitel plnění, vznikají mu práva z vadného plnění, nepřijme-li, odpovídá dlužník za prodlení. Čeho se lze domáhat z práv z vadného plnění, nelze se domáhat z jiného titulu.

Pojem obchodní závazkové vztahy není pojmem používaným občanským zákoníkem. Lze tak i nadále označovat zejména závazek dvou podnikatelů; na práva a povinnosti to však, ve srovnání, kdy by stranami závazku byly jiné subjekty, může mít jen malý vliv.

3. Tuzemská úprava vadného plnění

3.1. Dispozitivnost právní úpravy

Před samotným rozebíráním konkrétní úpravy odpovědnosti za vady je nejprve nutné uvést, že převážná část právní úpravy, jež se odpovědnosti za vady dotýká, je dispozitivní. Dispozitivnost pramení z ideje právního dualismu, k níž se občanský zákoník přihlásil již ve svém prvním paragrafu a dále ve své důvodové zprávě²⁹, když dělení právního řádu na právo soukromé a veřejné považuje stále za dělení funkční, prosazuje jej, a zastává tak obdobný postoj jako odborná literatura.³⁰

Dispozitivnost občanského zákoníku tedy odráží přirozené pojetí práva člověka a nadřazuje svobodu, *in concreto* princip autonomie vůle, nad zákon, pokud to povaha upravované oblasti připouští.

Občanský zákoník tak navazuje na svého předchůdce, který po velké novele č. 509/1991 Sb., jež nabyla účinnosti k 1. lednu 1992, stanovil dispozitivnost svých norem za předpokladu, *jestliže to zákon výslovně nezakazuje a jestliže z povahy ustanovení zákona nevyplývá, že se od něj nelze odchýlit*.³¹

Obchodní zákoník též stavěl na převážné dispozitivnosti svých norem, mezi normami dispozitivními byly i normy obsahující úpravu odpovědnosti za vady. Zda je norma dispozitivní či kogentní však nebylo odvislé od výkladu těchto ustanovení, výčet kogentních norem z části třetí Obchodního zákoníku, Obchodní závazkové vztahy, obsahoval § 263 odst. 1, jenž byl doplněn odstavcem druhým zakazujícím odchýlit se od základních ustanovení v této části a od ustanovení předepisujících písemnou formu právních úkonů.

Dispozitivnost Občanského zákoníku je zakotvena v § 1 odst. 2, přičemž je zakázáno odchýlit se od zákona, pokud by takovéto odchýlení porušovalo dobré mravy, veřejný pořádek nebo právo týkající se postavení osob, včetně práva na ochranu osobnosti. Ze znění tohoto ustanovení lze vyčíst, že tento spíše navazuje na obdobnou úpravu předchozího občanského zákoníku, když rozhodujícím kritériem pro posouzení,

²⁹Str. 28 důvodové zprávy k občanskému zákoníku dostupná na internetové adrese: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>.

³⁰Kupř. HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: obecná část*. Vyd. 6. Praha: Beck, 2006, s. 23.

³¹Ustanovení § 2 odst. 3 starého občanského zákoníku ve znění účinném po 1. lednu 1992.

zda se jedná o dispozitivní či kogentní normu, je smysl a účel daného ustanovení.

Tímto se tak autoři občanského zákoníku nepřiklonili k argumentaci Nejvyššího soudu³², podle něhož lze posoudit dispozitivnost či kogentnost normy dle jejího znění a za pomoci gramatického výkladu se rozhodnout o předmětném výsledku.

Jeden z autorů občanského zákoníku, JUDr. Filip Melzer, Ph.D., LL.M., ve svém článku³³ vyjádřil přesvědčení, že pro posouzení kogentnosti či dispozitivnosti normy je nutno použít teleologický výklad. Především teleologickým výkladem můžeme vyložit právní normu tak, abychom zjistili její smysl a účel i jisté hodnotové pozadí a mohli posoudit, zda její povaha stojí na takových právních principech, před kterými nelze upřednostnit princip autonomie vůle.

S předností teleologického výkladu s Dr. Melzerem souhlasím, těžko se však mohu ztotožnit s tím, že by se § 1 odst. 2 občanského zákoníku nějak výrazně lišil, od údajně pouze inspirativního zdroje, tj. od čl. 19 odst. 2 švýcarského obligačního práva.³⁴ Předmětná česká právní úprava je dle mého názoru volným překladem shora uvedené švýcarské úpravy s tím rozdílem, že její čl. 19 odst. 2 zakazuje se odchýlit, pokud zákon *nestanoví nezměnitelné pravidlo (předpis)*, zatímco česká úprava říká, že *nezakazuje-li to zákon výslovně*, mohou se osoby odchýlit. Jelikož zákazem odchýlení se od určité právní normy (slovy českého zákonodárce) se vlastně *de facto* stanoví nezměnitelné pravidlo, domnívám se, že obě normy jsou ve své podstatě totožné.

Tato totožnost však možná není na škodu, a to zejména za situace, kdy dispozitivnost či kogentnost jednotlivých ustanovení bude odvislá od výkladu ne zcela určitých právních pojmů, jako jsou dobré mravy a veřejný pořádek, a možnost odchýlení se od norem bude zcela jistě předmětem diskuze. V budoucnu by alespoň mělo být možno se v takovéto situaci od švýcarské nauky v leccem inspirovat.

3.2. Úprava práv z vadného plnění v občanském zákoníku

Obecná úprava práv z vadného plnění je v občanském zákoníku zařazena do části čtvrté Relativní majetková práva, Hlavy I Všeobecná ustanovení o závazcích, Dílu 7 O zániku závazků, Oddílu 1, a to do § 1914 – 1925.

³² vyjádřené v rozsudku ze dne 17. března 2005, sp. zn. 33 Odo 1117/2003

³³ MELZER, Filip. Dispozitivní a kogentní normy v novém občanském zákoníku. *Právní rozhledy*. 2013, č. 7.

³⁴ Švýcarské obligační právo je 5. částí švýcarského občanského zákoníku.

Úprava práv z vadného plnění byla včleněna do ustanovení obsahujících splnění zejména z toho důvodu, že občanský zákoník vychází z pojetí, že dlužník odpovídá primárně za povinnost řádného splnění a nikoliv nesplnění. To je i důvodem, proč občanský zákoník šetří s pojmy „odpovědnost“ či „odpovídá“.³⁵ Z toho důvodu se již v občanském zákoníku nepoužívá termín odpovědnosti za vady, nýbrž práva z vadného plnění.

Soluce je bezpochyby privilegovaným zánikem závazku, kdy pouze splnění je právním jednáním dlužníka či dlužníka a věřitele, jež má za následek zánik obligace včetně všech závazků akcesorických. To je bezpochyby i důvodem, proč ze systematického hlediska je zcela logické, že § 1908 obsahující stručnou, leč výstižnou úpravu „splněním dluhu závazek zaniká“, je zařazen v Dílu 7 občanského zákoníku jako první.

Co se týče systematiky Občanského zákoníku, je přesto otázkou, zdali by nebylo přehlednější, kdyby úprava „nesplnění“, tedy v českém právním prostředí odpovědnosti za vady, nebyla obsažena ve zvláštních ustanoveních, obdobně jak je daná problematika vyřešena v DCFR, kdy v DCFR jsou nejdříve v knize III. obsažena obecná ustanovení a ustanovení o náležitostech splnění a teprve poté jsou uvedeny následky porušení předmětných povinností.³⁶

Speciální úpravou k obecným ustanovením týkajících se práv z vadného plnění v občanském zákoníku je pak ta obsažená v ustanoveních o kupní smlouvě, konkrétně v § 2099 – 2112 s nadpisem „práva z vadného plnění“ a dále úprava smlouvy o dílo v § 2615 – 2619 s nadpisem „vady díla“, která odkazuje, co se týče práv objednatele z vadného plnění, na ustanovení o kupní smlouvě.

Z právě uvedeného vyplývá, že občanský zákoník ctí tzv. dvoustupňovou úpravu, kdy základy odpovědnosti za vady jsou nejdříve upraveny obecně a k nim přistupuje, potažmo někdy tyto zásady deroguje, úprava speciální u kupní smlouvy a smlouvy o dílo.

Tato vícestupňovost úpravy je pak u kupní smlouvy dále umocněna ustanoveními o kupní smlouvě v pododdílu 5 s názvem „Zvláštní ustanovení o prodeji zboží v obchodě“.

³⁵Důvodová zpráva k novému občanskému zákoníku dostupná na internetové adrese:

<http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>.

³⁶Obdobně PELIKÁNOVÁ, Irena. *Obchodní právo 5, Odpovědnost s přihlédnutím k návrhu nového občanského zákoníku*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, s. 270.

3.3. Vadné plnění obecně

Práva z vadného plnění, jak již samotný název vypovídá, se použijí, není-li plněno bezvadně, slovy zákona řádně. Vlastnosti řádného plnění stanoví § 1914 Občanského zákoníku, jenž říká, že *„kdo plní za úplatu jinému, je zavázán plnit bez vad s vlastnostmi vymíněnými nebo obvyklými tak, aby bylo možné použít předmět plnění podle smlouvy, a je-li stranám znám, i podle účelu smlouvy.“*

Prvním pojmovým znakem odpovědnosti za vady je tak dle shora uvedeného to, že tato odpovědnost vzniká jen u závazků za úplatu, tedy ze závazků synalagmatických, kde jsou vzájemná plnění alespoň přiměřená; těžko by bylo spravedlivé, aby zcizitel nesl odpovědnost za nedostatky vlastního dobrovolného plnění, kdyby za něj nedostal žádnou protihodnotu (typicky u darovacích smluv)³⁷.

Druhým pojmovým znakem práv z vadného plnění je právě vadné plnění, které popisuje demonstrativním výčtem § 1916 Občanského zákoníku:

„Dlužník plní vadně, zejména

- a) poskytne-li předmět plnění, který nemá stanovené nebo ujednané vlastnosti,*
- b) neupozorní-li na vady, které předmět plnění má, ač se při takovém předmětu obvykle nevyskytují,*
- c) ujistí-li věřitele v rozporu se skutečností, že předmět plnění nemá žádné vady, anebo že se věc hodí k určitému užívání, nebo*
- d) zcizí-li cizí věc neoprávněně jako svoji.“*

Pod písm. a) se vyskytuje výčet vad, jež jsou nazývány vady faktickými, pod písm. d) je příklad vady, jež se nazývá vadou právní. Toto dělení je klasické dělení vad, které je právní teorií obecně přijímáno a bude detailněji rozebráno níže.

Situace uvedené sub písm. b) a c) jsou již poněkud komplikovanější a osobně si na tomto místě nejsem příliš jist logičností systematiky zákona. Ustanovení § 1916 uvádí *„Dlužník plní vadně, zejména...“* by mělo obsahovat demonstrativní výčet obecného

³⁷Obdobně i ŠVESTKA, Jiří, Jiří SPÁČIL, Marta ŠKÁROVÁ a Milan HULMÁK. *Občanský zákoník I, II: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. s. 1513, k § 499 starého občanského zákoníku, jenž stanovil, že *„Kdo přenechá jinému věc za úplatu, odpovídá za to, že věc v době plnění má vlastnosti...“*

vadného plnění, je-li však zkoumán obsah předmětných ustanovení, jsou v nich dle mého názoru spíše stanoveny povinnosti dlužníka (upozornit na vady, které předmět plnění má, ačkoliv se na takovém předmětu obvykle nevyskytují), příp. zákaz uvádět věřitele v omyl (ujištěním v rozporu se skutečností, že předmět plnění nemá žádné vady, anebo že se věc hodí k určitému užívání). Přece i ze samotného znění písm. b) je zcela zjevné, že toto nestanoví nějaký druh vadného plnění, když jeho samotná hypotéza – neupozorní-li na vady – hovoří o tom, že plnění musí být vadné, tj. vadné již podle jiného ustanovení občanského zákoníku.

Velmi opatrný bych byl s výkladem těchto ustanovení, když kupř. logickým výkladem *a contrario* ustanovení písm. b) by zde bylo možno dospět k závěru, že *upozorní-li (dlužník) na vady, které předmět plnění má, ač se při takovém předmětu obvykle nevyskytují, neplní vadně*. Tento výklad by v některých případech byl zřejmě možný – dovedu si představit, že před uzavřením smlouvy upozorní zcizitel nabyvatele na vady (nejlépe v písemné, nebo alespoň jinak zachytitelné, formě), a proto za tyto vady již nebude odpovídat; to i ve smyslu § 1917, totiž upozorní-li zcizitel nabyvatele na vadu, stane se tato jistě vadou nápadnou a zřejmou při uzavírání smlouvy. Opačná situace pak nastane, učiní-li zcizitel upozornění po uzavření smlouvy. Pak takovému upozornění již nebude mít vliv na případná práva z vadného plnění; přijme-li nabyvatel plnění, jež je vadné dle § 1914 a § 1916 odst. 1 písm. a) občanského zákoníku; upozornění nemůže dodatečně vadné plnění „zhojit“.

V této souvislosti se mi nezdá logické, že zákonodárce nepřímou umožnil vyloučit shora popsaným ustanovením odpovědnost za vady, jež se obvykle nevyskytují, přičemž však u obvyklých vad toto vyloučení ve smyslu vykládaného ustanovení nastat nemůže. Přesto i pro vady, jež se vyskytují obvykle, platí, že upozorní-li na ně zcizitel před uzavřením smlouvy, nebude za ně odpovídat dle § 1917 občanského zákoníku; z hlediska jistoty právních vztahů však lze jen a pouze doporučit, aby nebylo na případné vady upozorňováno, ale aby tyto byly uvedeny v předmětné smlouvě.

Analogický závěr jako u § 1916 odst. 1 písm. b) lze učinit i u § 1916 odst. 1 písm. c) občanského zákoníku v první části hypotézy, tj. v části *ujistí-li (dlužník) věřitele v rozporu se skutečností, že předmět plnění nemá žádné vady*, tedy plní vadně. I zde ujištění dlužníka v rozporu se skutečností o absenci vad (tedy dlužníkově (ne)vyjádření se k vadám předmětu plnění) nezakládá vadné plnění; vadné je plnění již

dle obecných ustanovení § 1914 odst. 1 a § 1916 odst. 1 písm. a) občanského zákoníku. Druhá část hypotézy § 1916 odst. 1 písm. c), tedy že *ujistí-li* (dlužník) *věřitele v rozporu se skutečností, že se věc hodí k určitému užívání*, však již zakládá vadné plnění, a to právě uvedeným ujištěním. Vadnou ve smyslu tohoto ustanovení se tak může stát i věc, příp. jiné plnění, která je zcela v pořádku, kterou však dlužník (nejčastěji zřejmě v úmyslu ji zcizit) prezentuje nesprávně, resp. tedy zastírá skutečné vlastnosti plnění.³⁸ Úprava odpovědnosti za vady pokračuje odst. 2 § 1916, jež stanoví možnost vyloučit předem odpovědnost za vady (dle mého názoru zde opět není toto ustanovení zcela logicky zařazeno do paragrafu, kde má být stanoveno, co je a co není vadným plněním). Jelikož se jedná o novou výslovnou úpravu možnosti vzdát se práv, která vzniknou teprve v budoucnu, budu se jí podrobněji věnovat níže v oddílu 3.6.

Ustanovení § 1917 občanského zákoníku stanoví, že za vady, jež jsou nápadné a zřejmé, nebo lze-li je zjistit z veřejného seznamu, neodpovídá zcizitel, ale jdou k tíži nabyvatele. To neplatí, pokud zcizitel vadu listivě zastřel nebo pokud nabyvatele výslovně ujistil, že věc takovou vadu nemá nebo že je věc vůbec bez vad.

Dle § 1918 občanského zákoníku při přenechání věci jak stojí a leží (úhrnkem), jdou vady k tíži nabyvatele, převodce tedy za vady neodpovídá. To neplatí, nemá-li věc vlastnost, o níž zcizitel prohlásil, že ji má, nebo již si nabyvatel vymínil. Jelikož je toto ustanovení vlastně opsaný § 501 starého občanského zákoníku (starý občanský zákoník pouze vyjadřoval stejnou hypotézu slovy „*přenechá-li se věc jak stojí a leží, neodpovídá zcizitel za její vady...*“), lze použít dosavadní judikaturu, jakož i odbornou literaturu. Tato říká³⁹, že předmětem kupní smlouvy dle tohoto ustanovení nemůže být věc či více věcí individuálně určených ani věci, jejichž vlastnosti jsou přesně druhově nebo hromadně určeny. Naopak takto zcizované věci mohou být určeny místem, nebo jiným určovatelem, kupř. tedy může být konkretizace takto určených věcí stanovena jako „*věci nacházející*

³⁸ V souvislosti s obchodními závazky je vhodné na tomto místě upozornit na možnost způsobení škody. Vedle obecné úpravy odpovědnosti za škodu zakotvuje občanský zákoník v § 2950 i odpovědnost osoby, jež vystupuje jako odborník, za škodu způsobenou neúplnou nebo nesprávnou informací nebo škodlivou radou danou za odměnu. Ujistí-li tak tento odborník (často podnikatel) nabyvatele, že se věc hodí k určitému účelu v rozporu se skutečností, bude odpovídat nabyvateli za škodu tím vzniklou, ať už byla škoda způsobena vědomě či nikoliv. Bude-li nabyvatel také odborníkem (podnikatelem), bude nutno posoudit, zdali při uzavření smlouvy jednal s odbornou péčí ve smyslu § 5 odst. 1 *in fine* a dle toho posoudit, zdali nárok na náhradu škody existuje, či nikoliv.

³⁹Kupř. ŠVESTKA, Jiří, Jiří SPÁČIL, Marta ŠKÁROVÁ a Milan HULMÁK. *Občanský zákoník I, II: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009., s. 1517

se v *předmětné nemovitosti*“. Jak judikoval Nejvyšší soud⁴⁰, takto označené věci jsou dostatečně konkretizované a nelze uplatnit námitku absolutní neplatnosti plynoucí z nedostatečné určitosti předmětu plnění dle § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku – dle současné úpravy tak nepůjde o zdánlivé právní jednání dle § 553 odst. 1 občanského zákoníku, nýbrž o jednání platné.

3.4. Vadné plnění z kupní smlouvy

Vadné plnění z kupní smlouvy určuje občanský zákoník primárně ustanovením § 2099; to zakotvuje, že věc je vadná, nemá-li vlastnosti stanovené v § 2095 a § 2096 občanského zákoníku. Stejně jako u obecných ustanovení vadného plnění je tak i úprava vadného plnění z kupní smlouvy konstruována tak, že nejdříve jsou určeny vlastnosti řádného plnění (§ 2095 a § 2096 občanského zákoníku) a následně je stanoveno, že nemá-li věc takto určené vlastnosti, jedná se o splnění vadné (§ 2099 občanského zákoníku).

Před samotným rozbořem předmětné úpravy je nutno zmínit, že změnou terminologie, resp. změnou chápání pojmu „věc“, došlo i k rozšíření okruhu toho, co může být předmětem plnění u kupní smlouvy. Právní úprava před rekonstrukcí vycházela ze zásady tripartice právních vztahů, jejichž předměty byly věci, práva a jiné majetkové hodnoty, přičemž toto bylo promítnuto do § 118 starého občanského zákoníku. Občanskoprávní teorie i praxe vymezovaly věc v právním smyslu tradičně i v souladu s řadou evropských občanských zákoníků (německý⁴¹, švýcarský, italský, polský) jako ovladatelné hmotné předměty (*res corporales*) či jako ovladatelné přírodní síly (energie vodní, parní, sluneční, elektrická, jaderná), které obojí slouží potřebám lidí (mají užitnou hodnotu).⁴² Když tedy obchodní zákoník hovořil o zboží, byla tím myšlena věc ve smyslu hmotné věci či ovladatelné přírodní síly (tato terminologie a zaměnitelnost pojmů věc a zboží byla zakotvena v § 409 obchodního zákoníku). Současný občanský zákoník naproti tomu definuje v § 489 věc jako „*vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí*“, přičemž pod tento pojem pak mohou spadat právě i různá práva (kupř. právo stavby dle § 1242 občanského zákoníku, práva z duševního vlastnictví aj.) či majetkové hodnoty.

⁴⁰Rozsudkem ze dne 26. ledna 2003, sp. zn. 32 Odo 441/2003

⁴¹§ 90 německého občanského zákoníku – BGB stanoví, že „*věci ve smyslu zákona jsou pouze hmotné předměty*“

⁴²Kupř. ŠVESTKA, Jiří, Jiří SPÁČIL, Marta ŠKÁROVÁ a Milan HULMÁK. *Občanský zákoník I, II: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009.

Z právě uvedeného tak vyplývá, že změnou obsahu pojmu věc, byl okruh věcí (myšleno právě terminologií občanského zákoníku), které mohou být předmětem kupní smlouvy, rozšířen.

Z kupní smlouvy musí prodávající dle § 2095 občanského zákoníku odevzdat kupujícímu předmět koupě v ujednaném množství, jakosti a provedení. Nejsou-li jakost a provedené ujednány, plní prodávající v jakosti a provedení vhodných pro účel patrný ze smlouvy, jinak pro účel obvyklý. Dále v § 2096 a 2097 občanského zákoníku jsou stanoveny náležitosti dodání věci podle vzorku nebo předlohy a náležitosti obalu.

3.5. Vadné plnění ze smlouvy o dílo

Ani určení vadného plnění ze smlouvy o dílo se příliš neodchyluje od shora nastíněného a popsaného vadného plnění dle obecných ustanovení, či dle kupní smlouvy, což se odráží zejména v § 2615, jenž v odst. 1 stanoví, že dílo má vadu, neodpovídá-li smlouvě, a dále je v odst. 2 pro vadné splnění stanoveno analogické použití obdobných ustanovení o kupní smlouvě. Úprava nového občanského zákoníku zde převzala systematickosti obchodního zákoníku a příliš se od něj v předmětných ustanoveních neodchýlila.

Přesto můžeme nalézt oproti předchozí úpravě jednu podstatnou změnu, jež se odráží ve znění § 2605 občanského zákoníku, který stanoví, že „*dílo je dokončeno, je-li předvedena jeho způsobilost sloužit svému účelu. Objednatel převezme dokončené dílo s výhradami, nebo bez výhrad.*“ (obdobný smysl má pak i § 2628 občanského zákoníku, který stanoví, že objednatel nemá právo odmítnout převzetí stavby pro ojedinělé drobné vady).

V předchozí úpravě bylo zakotveno, že objednatel je povinen provedené dílo převzít (§ 537 odst. 2 obchodního zákoníku), přičemž dílo bylo provedeno, bylo-li řádně ukončeno a předáno (§ 554 odst. 1 obchodního zákoníku). Předmětné normy byly soudy vykládány tak, že objednatel byl povinen převzít pouze řádně ukončené dílo, tedy dílo bez vad a nedodělků⁴³. Dle rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 13. května 2008, sp. zn. 32 Odo 1531/2006, v takovém případě (kdy nebyly splněny kumulativně

⁴³Názor odrážející se kupř. v rozsudku Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 29 Odo 416/2001 ze dne 9. prosince 2002

podmínky dle § 554 odst. obchodního zákoníku) nevzniká zhotoviteli právo na zaplacení ceny díla, pokud si strany neujednaly jinak.

S tímto závěrem se však neztotožňovala část odborné veřejnosti, mezi níž patřil i hlavní autor současného občanského zákoníku – prof. K. Eliáš, který zastával názor, že vadné plnění nemá vliv na účinky splnění, tedy zánik závazku za předpokladu, že věřitel plnění přijal.⁴⁴

Osobně se domnívám, že názor autora nového kodexu, resp. i úprava v kodexu obsažená, je krokem správným směrem. Při účinnosti staré úpravy, kdy nárok na zaplacení ceny díla byl přímo vázán na řádné ukončení a předání díla⁴⁵, totiž mohlo docházet k jakémusi šikanóznímu chování objednatele, který neustále upozorňoval na drobné vady díla, které bylo *de facto* splněno, avšak vzhledem k těmto, mnohdy i ojedinělým, vadám nenastala povinnost objednatele dílo zaplatit a zhotovitel se dostal do prodlení s provedením díla, v důsledku čehož mohl být kolikrát povinován i platit nikoliv zanedbatelnou smluvní pokutu. To vše mohlo vést k situaci, kdy se, obzvláště u větších zakázek, zhotovitel finančně vyčerpal a v důsledku toho mu hrozil úpadek.

Takovou praxi se snad skrze novou právní úpravu podaří vymýtit, když § 2605 a § 2628 občanského zákoníku mají zabránit nedůvodnému odmítání převzetí díla objednatelem pro ojedinělé vady a dále stanoví, že „*Dílo je dokončeno, je-li předvedena jeho způsobilost sloužit svému účelu.*“ Na dokončení a předání díla je následně vázáno i právo na zaplacení ceny díla (§ 2610 ve spojení s § 2604 občanského zákoníku).

3.6. Omezení zákonného rozsahu práv z vadného plnění

Občanský zákoník staronově zavádí v § 1916 odst. 2 možnost smluvním ujednáním stran zásadním způsobem modifikovat následky vadného plnění, když umožňuje, aby se nabyvatel písemným projevem své vůle vzdal práv z vadného plnění před tím, než tato práva vzniknou. Naproti tomu starý občanský zákoník § 574 odst. 2 stanovil, že dohoda, jíž se někdo vzdává práv, která vzniknou teprve v budoucnu, je neplatná, ačkoliv předchozí civilní kodexy – Všeobecný občanský zákoník z r. 1811,

⁴³ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník: velký akademický komentář. Úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1.4.2008.* 2. svazek. Praha: Linde, 2008, s. 1616.

⁴⁵§ 548 obchodního zákoníku stanovil, že „...nárok vzniká na cenu provedením díla“, přičemž dílo bylo provedeno, (§ 554 obchodního zákoníku) „...řádným ukončením a předáním předmětu díla v dohodnutém místě.“

jakož i občanský zákoník z r. 1950 (zákon č. 141/1950 Sb.) – obdobnou úpravu neobsahovaly. Toto ustanovení bylo obecně přijímáno jako odraz právní koncepce, která stála za zrodem starého občanského zákoníku v r. 1964 a která poměrně výrazně omezovala princip autonomie vůle. Přesto se však ani polistopadová doktrína ve většině případů⁴⁶ od jazykového výkladu a tedy kogentního nazírání na předmětné ustanovení neodchýlila a výklady umožňující alespoň částečné odchýlení se od § 574 odst. 2 starého občanského zákoníku zůstávaly v menšině.⁴⁷

Občanský zákoník se vydal cestou obvyklou pro ostatní evropské úpravy⁴⁸ a stanovil, že jednostranným právním úkonem zcizitel (dlužník) nemůže předem omezit zákonný rozsah svých povinností z vadného plnění⁴⁹, zatímco nabyvatel (věřitel) se těchto práv vzdát může, nicméně je vyžadována písemná forma.

První věta tak má dle mého názoru zabránit tomu, aby byl dán zákonný rozsah odpovědnosti z vadného plnění, který nelze překročit jednostranným prohlášením. Věřitel tak může legitimně, co se týče práv z vadného plnění, očekávat jakýsi zákonem daný minimální standard, pokud sám písemně neprohlásí, že se těchto práv vzdává. Předmětné ustanovení dále neurčuje, na rozdíl třeba od úpravy náhrady škody⁵⁰, žádné limity vyloučení či omezení práv z vadného plnění; toto však neznamená, že žádné takové limity neexistují. Předně je nutno respektovat speciální ustanovení⁵¹ občanského zákoníku a dále obecné korektivy vztahující se ke všem právním jednáním, obsažené v úvodních ustanoveních občanského zákoníku.

⁴⁶Kupř. SALAČOVÁ, M. in SALAČOVÁ, Marie. Vzdání se práva, které může v budoucnu teprve vzniknout. *Právo a podnikání*. 1996, č. 12, s. 25 nebo ŠVESTKA, J in KNAPPOVÁ, Marta, Jirí ŠVESTKA a Jan DVOŘÁK. *Občanské právo hmotné*. 2., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: ASPI Publishing, 2006.

⁴⁷ Kupř. F. Melzer se domníval, že důvodem existence předmětného ustanovení může být snaha zabránit úkonům, jejichž jednající nemůže dohlédnout. Znění ustanovení § 574 odst. 2 pokrývalo však i případy, kdy si účastníci závazkového vztahu jistě uvědomovali důsledky jejich jednání. V takovýchto případech se pak F. Melzer přikláněl k užití teleologické redukce, podle které se právní norma neaplikuje na skupinu případů, který lze podřadit pod jazykový význam normy, nikoliv však pod ratio legis (tedy úmysl zákonodárce). Obdobně pak i HANDLAR, J. in HANDLAR, Jirí. Vzdání se práv, která mohou v budoucnu teprve vzniknout. *Právní rozhledy*. 2009, č. 18.

⁴⁸ Vyloučení odpovědnosti za vady nalezneme kupř. v § 444 německého občanského zákoníku (BGB) – Mängelhaftungsausschluss

⁴⁹ Ustanovením § 1916 odst. 2 věta první.

⁵⁰ Občanský zákoník nepřímou § 2898 umožňuje vyloučit či omezit povinnost odpovědnost za škodu (újmou), a zároveň stanoví, kdy se k omezení nároku na náhradu škody (újmou) nepřihlíží – při újmě způsobené člověku na jeho přirozených právech, způsobené úmyslně nebo z hrubé nedbalosti; nepřihlíží se ani k ujednání, kdy je předem vyloučeno či omezeno právo slabší strany.

⁵¹ Např. ustanovení chránící slabší smluví stranu – typicky spotřebitele - § 1814 písm. a) zakazuje ujednání, která vylučují, nebo omezují spotřebitelova práva z vadného plnění.

U práv z vadného plnění tak bude nutné posoudit, zdali se při vzdání se práv z vadného plnění jedná o pouhé přesunutí nebezpečí, že vadné plnění (ne)nastane z dlužníka na věřitele, nebo zdali se jedná o zlý úmysl dlužníka (viz níže); takové vyloučení práv z vadného plnění bude zřejmě v rozporu s § 6 odst. 2, který stanoví, že nikdo nesmí těžit ze svého nepoctivého činu. Dovedu si představit, že v nemálo případech se prodávající nebo dodavatel pokusí zastřít vady jimi prodávaného (zhotoveného) zboží a současně se ve smlouvě pokusí vyloučit práva z odpovědnosti za vady. Takovéto nebo jiné obdobné jednání, jako je úmyslné způsobení vad, jejich zatajování, skrývání či zastírání, ve kterém lze spatřovat zlý úmysl, je pak nutno kvalifikovat jako zneužití práva, které nepožívá právní ochrany dle § 8 občanského zákoníku.

Dle ustanovení § 2 odst. 1 *in fine* občanského zákoníku lze každé ustanovení soukromého práva vykládat jen v souladu se základními zásadami, na kterých občanský zákoník spočívá (tedy mj. i zásada, že nepoctivý čin/zneužití práva nepožívá právní ochrany). Pokud se výklad jednotlivého ustanovení dostane do rozporu s těmito zásadami, musí jim ustoupit. Při výkladu § 1916 odst. 2 občanského zákoníku to znamená, že věřitel se může vzdát jen takových práv, která neumožňují dlužníkovi těžit z jeho nepoctivého jednání.

V podstatě lze ke stejnému výsledku dospět při aplikaci ustanovení vztahujících se k neplatnosti právních jednání - § 580 občanského zákoníku stanoví, že neplatné je jednání, které se přičí dobrým mravům, jakož i právní jednání, které odporuje zákonu, pokud to smysl a účel zákona vyžaduje; k neplatnosti takového jednání pak případně soud přihlédně i bez návrhu – dle § 588 občanského zákoníku.

Dílčí závěr:

Co je vadné plnění stanoví v občanském zákoníku předmětná ustanovení spadající pod ustanovení upravující primárně splnění. Vadné plnění je upraveno jak v obecné části, tak zejména v části upravující kupní smlouvu, jež se dále použije i na smlouvu o dílo. Obecně se dá říci, že vadné je takové plnění, které se jakkoliv odchyluje od smlouvy, příp. od jejího účelu. Nejpodstatnější změnami oproti předchozí úpravě je stanovení okamžiku dokončení díla (to je dokončené, je-li předvedena jeho způsobilost svému účelu), přičemž

tuto změnu považuji za pozitivní, a dále výslovná možnost vyloučit práva z vadného plnění.

4. Jednotlivé druhy vad

Jak již bylo nastíněno, vadou se rozumí vlastně každá odchylka od smlouvy. To by mohlo navozovat dojem, že rozdělování vad je zbytečné, když plnění je samo o sobě vadné. Kategorizace vad však není rozhodná pro určení, zda je plnění vadné, nýbrž pro určení, jaké právní následky mohou vady způsobovat.

Občanský zákoník v tomto ohledu nabízí nepřímo pouze jednoduché rozdělení, a to na „vady“ a na „právní vady“. Při zkoumání ustanovení o „vadách“ (zejména § 1916 odst. 1 občanského zákoníku) pak lze dospět k závěru, že zákon má na mysli vady faktické. Faktické vady lze dále dělit zejména na vady kvantitativní a kvalitativní. Jiným dělením vad je dělení na vady podstatné a nepodstatné, odstranitelné a neodstranitelné, skryté a zjevné (nebo též slovy občanského zákoníku *vady nápadné a zřejmé již při uzavírání smlouvy*) a na vědomé a nevědomé.

4.1. Faktické vady a právní vady

4.1.1. Faktické vady

Pod faktické vady lze subsumovat všechny vady, jež spočívají v odchylce samotné fyzické substance od toho, jak byla tato stanovena ve smlouvě (příp. jak ji podpůrně určil zákon).

4.1.1.1. Vady kvantitativní

Kvantitativní vadou se rozumí plnění dodané v jiném množství, než je ujednáno ve smlouvě. Z povahy věci mohou kvantitativní vady nastat jen u druhově určených věcí, když u věcí individuálně určených se zpravidla neposuzuje množství. Kvantitativní vada je popsána primárně v ustanoveních o kupní smlouvě, kdy dle § 2095 občanského zákoníku má prodávající povinnost dodat předmět koupě v ujednaném množství. U obecných ustanovení je kvantitativní vada v rozporu s obecným příkazem plnit bez vad dle § 1914 občanského zákoníku. O množstevní vadu se nebude jednat za situace, kdy je ve smlouvě určeno množství pouze přibližně; v takovém případě určí přesné množství prodávající, přičemž se má za to, že odchylka od přibližně uvedeného množství

ve smlouvě nesmí přesáhnout pět procent (§ 2098 občanského zákoníku).

Spočívá-li kvantitativní vada v dodání menšího množství, než bylo ujednáno, a nabídne-li dlužník toto plnění věřiteli, jedná se o částečné plnění. Takovéto plnění je věřitel povinen přijmout, neodporuje-li to povaze závazku nebo účelu smlouvy. Důvodem pro odepření částečného plnění může být dle zákona povaha plnění – kupř. dodávání jinak jednoduté věci po částech, účel smlouvy – kupř. dodání všech částí výrobního provozu, který má být spuštěn. Při dodání menšího množství než bylo dojednáno, se na chybějící věci nevztahují ustanovení o vadách (§ 2099 odst. 2 *in fine*), přičemž toto ustanovení lze vykládat jako konstatování samozřejmosti, že totiž nedodané věci, jež si kupující nemohl ani prohlédnout, nemohou být předmětem odpovědnosti za vady.⁵² Pro tyto chybějící věci nastupuje odpovědnost za prodlení a kupujícímu tak zůstává právo požadovat dodání chybějících věcí, případně může od smlouvy částečně odstoupit (§ 2004 občanského zákoníku).

Spočívá-li kvantitativní vada v dodání většího množství, než bylo ujednáno, je kupní smlouva uzavřena i na přebytečné množství, ledaže kupující přebytečné množství bez zbytečného odkladu odmítne.

4.1.1.2. Vady kvalitativní

Obecnými ustanoveními definujícími kvalitativní vady plnění jsou § 1916 odst. 1 písm. a) „*dlužník plní vadně, poskytne-li předmět plnění, který nemá stanovené nebo ujednané vlastnosti*“, dále § 1915 občanského zákoníku, který supluje absenci ujednání mezi stranami ohledně jakosti - „*dlužník je zavázán plnit ve střední jakosti, není-li mezi stranami ujednána jiná jakost*“ a konečně nelze přehlížet ani § 1914 *in fine*, jež stanoví, že předmět plnění musí být použitelný podle smlouvy, případně i podle účelu smlouvy, je-li stranám znám.

Obdobně definují nároky na kvalitu plnění i z principů DCFR a z principů UNIDROIT. DCFR stanoví, že nelze-li kvalitu toho, co má být dodáno určit na základě smlouvy nebo předpisům, je požadována taková kvalita, kterou mohl věřitel očekávat (Kniha II., bod 9:108). UNIDROIT podpůrně stanoví, že není-li kvalita sjednána, nesmí

⁵²TICHÝ, Luboš a Jan BALARIN. *Kupní smlouva v novém občanském zákoníku: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2014, 503 s. Beckovy komentáře, s. 136.

dlužník poskytnout plnění v horší než průměrné kvalitě čl. 5.1.6.).

Ze všech těchto ustanovení pak lze pro právní jistotu (zejména věřitele) doporučit sepsání smlouvy s co nejpodrobněji rozebranými požadavky (parametry) na vlastnosti předmětu plnění tak, aby dlužník za případné vadné plnění odpovídal. Požadavky na předmět plnění (jeho vlastnosti) mohou být určeny přímou deskriptivní cestou – mohou být určeny rozměry, váhou, barvou, odkazem na obecně uznávané normy (ISO, ČSN)⁵³, nebo vzorkem či předlohou. Stanovení předmětu plnění dle vzorku nebo předlohy upravuje občanský zákoník pouze u kupní smlouvy (§ 2096 občanského zákoníku), nicméně nevidím důvod, proč by si tento způsob vymezení předmětu plnění nemohly strany smlouvy sjednat i u jiných typů smluv a § 2096 občanského zákoníku by se následně použil analogicky. Druhou variantou na určení požadavků na předmět plnění je určení skrze funkci smlouvy či její účel. Strany si mohou sjednat vlastnosti plnění pouze tak, že budou vycházet z funkce věci, která se k této věci obecně váže (příkladem lze uvést, že jako vadné plnění byla shledána stavba garáže, do níž pronikla voda, která způsobila rozlomení podlahové mazaniny, v důsledku čehož nemohla být stavba řádně užívána – usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. prosince 2006, sp. zn. 33 Odo 43/2005) nebo budou vycházet ze specifického účelu vztahujícího se právě a jen ke konkrétnímu případu. Takovýto účel nemusí být uveden ve smlouvě, stačí, aby byl stranám znám (ačkoliv z hlediska právní jistoty lze opět doporučit do případné smlouvy i její účel zakomponovat). Při posouzení účelu smlouvy je na místě zohlednit všechny faktory, jež mohou být pro daný účel rozhodné; teprve po jejich zohlednění může být relevantně posouzeno, zdali předmětné plnění odpovídá účelu smlouvy či nikoliv.⁵⁴

Teprve v případě, kdy si smluvní strany neujednaly jakost plnění, aplikuje se, jak již bylo uvedeno výše, § 1915 občanského zákoníku, který stanoví, že dlužník je povinen plnit ve střední jakosti. Tato jakost se může týkat nezměrného počtu vlastností plnění jako je pevnost, doba trvanlivosti, přesnosti, výkonnosti aj., přičemž i tuto střední jakost je třeba vždy kvalifikovat s ohledem na konkrétní případ. Střední jakost by měla být takovou

⁵³Tento postup podpořil i Nejvyšší soud usnesením ze dne 31. března 2010, sp. zn. 23 Cdo 880/2010, když v usnesení mj. konstatoval: „Z citovaných ustanovení ČSN, ne než smluvní strany v kupních smlouvách odkázaly a určily tak v příslušné části obsah těchto smluv...“

⁵⁴ Takto postupoval Nejvyšší soud při vydání rozsudku ze dne 7. prosince 2010, sp. zn. 32 Cdo 4331/2009, kdy mj. konstatoval, že „Účel použití lepidla byl při uzavření ústní kupní smlouvy jasně a zřetelně vyjádřen. Odvolací soud tento účel nedůvodně a neodůvodněně redukoval pouze na schopnost lepidla spojit kovovou vanu s akrylátovou vložkou a nevtáhl jej též na obvyklé zatížení vany koupajícími se osobami včetně působení změny teploty vody.“

možností, která umožňuje jak kvalitativně lepší, tak horší variantu, nicméně toto nemusí být vždy konečným pravidlem, když měřítkem mohou být i jakási oprávněná očekávání, zejména věřitele.⁵⁵

Co se týče jakosti, je možno též dovozovat, že plnění by mělo být vždy v souladu s právními předpisy. Je-li tak jakost určitého plnění určena zvláštními právními předpisy (bezpečnostní, hygienické aj.), mělo by toto plnění předmětné předpisy splňovat, neujednají-li si strany jinak, neboť věřitel může oprávněně očekávat, že se zbožím bude moci legálně nakládat.⁵⁶

Úprava práv z vadného plnění u kupní smlouvy, jež by se mohla týkat kvalitativních vad, v podstatě kopíruje úpravu obecnou, přidává zejména již shora zmíněné určení jakosti dle vzorku nebo předlohy v § 2096 občanského zákoníku. Ten dále stanoví, že liší-li se jakost nebo provedení určené ve smlouvě a vzorek nebo předloha, rozhoduje smlouva. Určí-li smlouva a vzorek jakost nebo provedení věci rozdílně, nikoliv však rozporně, musí věc odpovídat smlouvě i vzorku nebo předloze.

4.1.1.2.1. Vady provedení a plnění aliud

Dalším jakýmsi doplněním v úpravě kupní smlouvy je, že dle § 2095 prodávající odevzdá kupujícímu předmět koupě v ujednaném provedení. Hlavním znakem provedení není kvalita, nýbrž přesná specifikace v zásadě volitelné podoby předmětu koupě (např. motorizace a výbava osobního vozidla).⁵⁷ Neplní-li prodávající v ujednaném provedení, neplní nekvalitně, plní něco jiného, než plnit měl. Není-li provedení ujednáno, platí obdobně to, co pro ve smlouvě neujednanou jakost, tedy provedení nejdříve musí odpovídat účelu patrnému ze smlouvy a není-li takový zřejmý, musí odpovídat účelu obvyklému.

Od dodání zboží v jiném provedení, než bylo ujednáno, je nutné odlišit dodání jiné věci (tzv. plnění aliud) dle § 2099 občanského zákoníku věta druhá. Za dodání jiné věci lze považovat dodání věci odlišných fyzických parametrů, než bylo ujednáno, nebo

⁵⁵HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník V.: Závazkové právo. Obecná část (§ 1721-2054). Komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014, 1317 s. Velké komentáře, s. 879.

⁵⁶HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník V.: Závazkové právo. Obecná část (§ 1721-2054). Komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014, 1317 s. Velké komentáře, s. 874.

⁵⁷TICHÝ, Luboš a Jan BALARIN. *Kupní smlouva v novém občanském zákoníku: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2014, 503 s. Beckovy komentáře, s. 98.

dodání věci, jejíž obvyklý účel je jiný, než účel vyjádřený ve smlouvě, přičemž dodáním se rozumí situace, kdy prodávající projevuje vůli takovouto vadnou věc plnit předmětný závazek.

Důležitou otázkou, kterou je třeba u pojmu „jiné věci“ vyřešit, je, kdy se ještě jedná o jinou věc, tedy vadné plnění, a kdy už se jedná o neplnění, tedy o prodlení s plněním. Převažujícím názorem v odborné literatuře je, že jinou věcí (plněním aliud) může být odlišná věc než ta, která byla určena ve smlouvě, přesto jejím dodáním může být naplněn účel smlouvy.⁵⁸ Dalším závěrem, který však není v přímém rozporu s právě uvedeným, je, že rozhodným bude chování kupujícího. Odmítne-li kupující převzít zboží (dle § 1910 občanského zákoníku nemůže být věřitel nucen přijmout něco jiného, než co přísluší k jeho pohledávce), nepřejde na něj nebezpečí škody a platí, že prodávající neplnil a je v prodlení. Převezme-li kupující vadnou věc, jde o vadné plnění a kupující má práva z vadného plnění.⁵⁹

4.1.1.2.2. Vady obalu a vadné opatření pro přepravu

Náležitosti obalu věci jsou stanoveny § 2097 občanského zákoníku. Ten zakotvuje, že není-li ujednáno jinak, zabalí prodávající věc podle zvyklostí, nejsou-li tyto zvyklosti, pak způsobem potřebným pro uchování věci a její ochranu. Stejným způsobem opatří prodávající věc pro přepravu.

Toto ustanovení je z velké části převzatý § 420 odst. 4 obchodního zákoníku, přesto, jak upozorňuje současná odborná literatura⁶⁰, byl změněn kontext úpravy. V obchodním zákoníku totiž bylo stanoveno (§ 422 obchodního zákoníku), že zboží má vady, poruší-li prodávající povinnosti stanovené v § 420 obchodního zákoníku. Koncepce občanského zákoníku je obdobná, když vadné plnění je definováno (§ 2099 odst. 1 občanského zákoníku) jako věc, jež nemá vlastnosti stanovené v § 2095 a 2096; odlišností však je, že vadný obal nebo vadné opatření pro přepravu již nezakládá práva z vadného

⁵⁸ŠTENGLOVÁ, Ivana, Stanislav PLÍVA a Miloš TOMSA. *Obchodní zákoník: komentář*. 11. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2006, xx, 1508 s. Beckova edice komentované zákony, s. 1154.

⁵⁹TICHÝ, Luboš a Jan BALARIN. *Kupní smlouva v novém občanském zákoníku: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2014, 503 s. Beckovy komentáře.

⁶⁰BĚLOHLÁVEK, Alexander J a kol. *Nový občanský zákoník: srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012, stejně tak TICHÝ, Luboš a Jan BALARIN. *Kupní smlouva v novém občanském zákoníku: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2014, 503 s. Beckovy komentáře, s. 110

plnění, nýbrž jen obecnou odpovědnost a na ni kupř. navazující odpovědnost za škodu.

Obal jako takový je výrobek zhotovený z jakéhokoliv materiálu, určený především k pojmání, ochraně a manipulaci s „hlavním“ výrobkem, přesto nelze podceňovat ani jeho prezentační funkci, tedy funkci estetickou a reklamní, která je často prezentována konečnému zákazníkovi.⁶¹ Při nedostatečném zabalení věci tak mohou nastat dva následky – dojde k poškození zabalené věci, příp. dojde „pouze“ k poškození obalu. Při poškození věci v důsledku špatného obalu lze dovozovat odpovědnost prodávajícího za vady dle jeho objektivní odpovědnosti dodat zboží s vlastnostmi dle § 2095 občanského zákoníku, anebo (příčemž tato možnost se mi jeví jako přílehavější) je možno dovést odpovědnost prodávajícího z § 2097 občanského zákoníku ve spojení s § 2100 odst. 1 věta druhá, když práva z vadného plnění založí vada vzniklá i po přechodu nebezpečí na věc, kterou způsobil prodávající porušením své povinnosti (řádně zabalit věc).

Podstatně složitější bude dospět k uspokojivému výsledku v případě, kdy je poškozen pouze obal, přičemž však sama tato skutečnost založí faktickou neprodejnost předmětné věci. V takovém případě je možno uvažovat nad aplikací § 510 občanského zákoníku a označit obal za příslušenství věci a opět ve spojení s § 2095 dovést, že prodávající nedodal řádně předmět plnění kupní smlouvy.

4.1.1.2.3. Vady v dokladech

Posledními vadami, jež budu mezi kvalitativními vadami popisovat, jsou vady v dokladech nutných k užívání zboží dle § 2099 odst. 1 *in fine* občanského zákoníku. V ustanovení § 2094 občanského zákoníku je stanovena povinnost prodávajícího předat doklady potřebné k převzetí a užívání věci; za vadu věci je však třeba považovat pouze vadu v dokladech nutných k užívání.

Pod takové doklady nejčastěji zahrnujeme návod k sestavení věci a návod k užívání⁶², někteří autoři však považují za vadu jakékoliv špatné doporučení či pokyn.⁶³

⁶¹Ustanovení § 2 zákona č. 477/2001 Sb., o obalech a o změně některých zákonů (zákon o obalech), ve znění pozdějších předpisů.

⁶²TICHÝ, Luboš a Jan BALARIN. *Kupní smlouva v novém občanském zákoníku: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2014, 503 s. Beckovy komentáře, s. 133

⁶³TOMSA, Miloš. *Kupní smlouva v obchodních vztazích – řádné dodání zboží a odpovědnost za vady jakosti*. *Obchodní právo*. 2004, č. 13, s.6.

Vady v dokladech mohou spočívat v jakékoliv nesprávnosti, nejčastěji pak spočívají v tom, že doklady obsahují špatné údaje, či dokonce úplně chybí.

4.1.1.3. Liberační důvody u faktických vad

Jak již bylo vyloženo výše, odpovědnost za vady je odpovědností objektivní, přesto ne absolutně objektivní, když dlužník se může odpovědnosti zprostit, prokáže-li existenci liberačního důvodu. Rozsah liberace je též způsobem určení rozsahu odpovědnosti za vady – negativním vymezením rozsahu; existence liberačního důvodu není pro odpovědnost za vady vyviněním, při existenci liberačních důvodů odpovědnost vůbec nevzniká.⁶⁴

4.1.1.3.1. Věřitelova znalost vady

Hlavním liberačním důvodem u faktických vad je, že předmětná vada je nápadná a zřejmá již při uzavírání smlouvy, nebo je zjistitelná z veřejného seznamu (§ 1917 občanského zákoníku); obdobná je úprava u kupní smlouvy, jež hovoří o vadě, kterou musel kupující při vynaložení obvyklé pozornosti poznat již při uzavření smlouvy (§ 2103 občanského zákoníku). Zde zmíněný liberační důvod má za úkol chránit prodávajícího před odpovědností za vady, o kterých kupující musel vědět a využívá se třeba při prodeji použitého nebo dlouze skladovaného zboží. Rozdíl mezi obecnou úpravou a úpravou u kupní smlouvy spatřuji v nápadnosti vady, když obecná úprava vyžaduje, aby byla vada nápadná a zřejmá; takováto vada bude jistě seznatelná na první pohled, nebude možné ji přehlédnout; úprava kupní smlouvy hovoří o vadě, kterou musí kupující poznat při vynaložení obvyklé pozornosti. Vynaložení obvyklé pozornosti odpovídá termínu z trestního práva, totiž vědomé nedbalosti⁶⁵. Ta existuje tehdy, jestliže jednajícím ví, že může nastat skutečnost předvídaná zákonem, bez přiměřených důvodů však spoléhá na to, že nenastane. V kontextu vyžadované pozornosti tak dovozují, že kupující musí vyvinout úsilí „průměrného kupujícího“ na zjištění vad; pokud ani při takovéto pozornosti nezjistí

⁶⁴PELIKÁNOVÁ, Irena. *Obchodní právo 5, Odpovědnost s přihlédnutím k návrhu nového občanského zákoníku*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, s. 278.

⁶⁵TICHÝ, Luboš a Jan BALARIN. *Kupní smlouva v novém občanském zákoníku: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2014, 503 s. Beckovy komentáře, s. 156

vadu, nenastává prostor pro aplikaci předmětného liberačního ustanovení.

Společným znakem obecné úpravy a úpravy kupní smlouvy je, že pokud zcizitel vadu listivě zastře, nebo pokud výslovně ujistí nabyvatele, že věc vadu nemá, nevztahuje se na takový případ liberace a zcizitel bude za vadu odpovídat.

Dále je pro stanovení okruhu případů, na něž dopadá § 1917 občanského zákoníku, z podstaty věci elementární vymezení veřejných seznamů, příp. uvedení jejich taxativního výčtu, když občanský zákoník zde do důsledku používá princip materiální publicity. Tento výčet či vymezení veřejných seznamů však občanský zákoník nepodává. Občanský zákoník rozlišuje veřejné seznamy jako evidence věcí a veřejné rejstříky jako evidence osob. Veřejné rejstříky jsou upraveny zvláštním zákonem, kterým je zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, jenž mimo jiné v § 1 taxativně vyjmenovává tyto rejstříky; veřejné seznamy, resp. jejich výčet, žádným zákonem stanoveny nejsou. Výkladem tak lze dospět k závěru, že veřejným seznamem bude jakýkoliv seznam, jehož obsah je přístupný veřejnosti volně, nebo za předem stanovených podmínek (kupř. zaplacení poplatku). Typickým příkladem veřejného seznamu je katastr nemovitostí, dále je jím rejstřík průmyslových vzorů nebo patentový rejstřík. Z důvodů nepřístupnosti údajů veřejnosti se mezi veřejné seznamy nebude zřejmě řadit kupř. rejstřík zástav.

Pro úplnost pak pouze dodávám, že vědomost věřitele o vadách, jakožto důvodu pro liberaci, se váže striktně k okamžiku uzavření smlouvy, nikoliv k okamžiku dodání, či snad k okamžiku převzetí věci.

Srovnám-li na závěr tuzemskou úpravu s principy DCFR, tak musím konstatovat, že úprava liberace u kupní smlouvy je obdobná úpravě české. Kniha IV., část A, bod 2:307, tato stanoví, že prodejce není odpovědný za vady, o kterých kupující věděl, nebo měl vědět.

4.1.1.3.2. Použití věci dodané kupujícím

Druhým důvodem pro zproštění odpovědnosti za vady je, za okolností uvedených níže, použití věci dodané kupujícím. Ustanovení § 2102 odst. 1 občanského zákoníku stanoví, že prodávající neodpovídá za vady, způsobí-li vadu použití věci, kterou kupující předal prodávajícímu a prokáže-li prodávající, že na nevhodnost předané věci kupujícího

včas upozornil a kupující na jejím použití trval, nebo prokáže-li, že nevhodnost předané věci ani při vynaložení dostatečné péče nemohl zjistit. Obdobně se bude postupovat, způsobí-li vadu věci postup prodávajícího podle návrhů, vzorků nebo podkladů, které mu opatří kupující.

Na první pohled by se mohlo zdát, že zde popsaná úprava by měla patřit primárně pod úpravu smlouvy o dílo, pochopitelnější se však systematika stane po pročetí § 2086 občanského zákoníku, jenž zakotvuje, že smlouva o dodání v budoucnu vyrobené věci se posoudí jako kupní smlouva, pokud ten, jemuž má být dodáno, se nezavázal předat druhé straně podstatnou část toho, čeho je k vyrobení věci zapotřebí; o kupní smlouvu se nebude jednat, spočívá-li převážná část plnění dodavatele ve výkonu činnosti. To, že i v rámci kupní smlouvy mohou být pro věci, které jsou objednány a budou teprve vyrobeny, použity věci dodané kupujícím, není novinka⁶⁶, přesto toto ustanovení do jisté míry stírá rozdíl mezi kupní smlouvou a smlouvou o dílo.

Smyslem § 2102 občanského zákoníku je bezpochyby ponechat rizika na osobě, jež by měla být odborníkem (z toho důvodu ji zřejmě bude i kupující výrobu věci zadávat) a měla by tedy včas rozpoznat vhodnost předávaných věcí k dalšímu zpracování. V případě, že věci určené k dalšímu zpracování, příp. návrhy, vzorky, nebo podklady, jsou nevhodné pro zamýšlený účel, musí prodávající na toto kupujícího upozornit, přičemž upozornění by zřejmě nemělo obsahovat pouhé odmítní věci určené ke zpracování, ale mělo by obsahovat minimálně i stručné vylíčení, proč je daná věc či postup nevhodný. Jelikož je takovéto upozornění nezbytným podkladem pro uplatnění liberace, je nanejvýš vhodné, aby je prodávající uskutečnil způsobem, jež umožní jeho zachycení pro případné budoucí spory. Jestliže i přes dané upozornění kupující trvá na svém, je povinen prodávající postupovat dle smlouvy; za případné vady vzniklé v důsledku nedbání upozornění prodávajícího nebude prodávající odpovídat.

Obdobně nebude prodávající odpovídat za vady, jestliže ani při vynaložení odborné péče nemohl zjistit nevhodnost věcí určených dále ke zpracování, přičemž nejčastějším případem budou skryté vady věci, nebo půjde o věci, jež se běžně v oboru nepoužívají.⁶⁷

⁶⁶KOVAŘÍK, Zdeněk, Jarmila POKORNÁ a Zdeněk ČÁP a kol. *Obchodní zákoník: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, 1079 s. Komentáře Wolters Kluwer, s. 1523.

⁶⁷ŠTENGLOVÁ, Ivana, Stanislav PLÍVA a Miloš TOMSA a kol. *Obchodní zákoník: komentář*. 13. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010, 1447 s. Beckova edice komentované zákony, § 423.

4.1.2. Vady právní

Od shora popsaných faktických vad odlišujeme vady právní. Právní vady jsou v občanském zákoníku uvedeny v § 1916 odst. 1 písm. d): „*dlužník plní vadně zcizí-li cizí věc jako svoji*“; v § 1920: „*předmět plnění má právní vadu, pokud k němu uplatňuje právo třetí osoba*“ a v § 2616 upravujících smlouvu o dílo: „*Dojde-li podle českého právního řádu nebo podle právního řádu státu, kde má být předmět díla využit, v důsledku použití předmětu díla k ohrožení nebo porušení práva třetí osoby z průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví, je z toho zhotovitel objednateli zavázán...*“

Po citaci těchto ustanovení je možno shrnout, že věc má právní vadu, pokud je omezena právem třetí osoby. Takovým právem může být vlastnické právo, příp. jiná věcná práva jako je právo užívací, právo z věcných břemen a v neposlední řadě právo průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví.

Na tomto místě je však třeba upozornit na odlišnou konstrukci vzniku práv z vadného plnění při existenci věcných práv třetích osob k předmětu plnění. Zatímco v případě, kdy dlužník zcizí neoprávněně cizí věc jako svoji, zakládá již sama o sobě tato skutečnost vadné plnění, tak u ostatních věcných práv (dle úpravy § 1920 odst. 2 občanského zákoníku) se vedle existence takovýchto práv též vyžaduje, aby je třetí osoba uplatňovala, v důsledku čehož je věřitel aktivně omezen na právech, jejichž omezení legitimně neočekával.

Očekávání věřitele, resp. absence očekávání, že jeho právo bude omezeno, je, vedle existence samotného práva třetí osoby, esenciální složkou nutnou pro vznik právní vady, jak shodně upravuje § 1920 odst. 1 a odst. 2 a stejně tak § 2616 občanského zákoníku – právní vada v žádném případě nevznikne, věděl-li věřitel o rozhodné skutečnosti, nebo musel-li o ní vědět. Tato ustanovení jsou speciální k § 1917, když tam zakotvený princip materiální publicity (pokud lze vadu zjistit z veřejného seznamu, jde k tíži nabyvatele) prohlubují i o vady, o kterých věřitel věděl nebo musel vědět.

4.2. Vady zjevné a vady skryté

Dalším důležitým dělením vad je dělení na vady zjevné a vady skryté. Toto dělení je zejména důležité ve vztahu ke lhůtám, ve kterých může věřitel oznámit vadu dlužníkovi a neztratit tak možnost úspěšného domáhání se práv z odpovědnosti za vady (více v kapitole 5.).

4.2.1. Vady zjevné

Občanský zákoník pojem zjevné vady nezná, obecně je používán jako protiklad k vadám skrytým. Za vady zjevné považovala dosavadní odborná obchodněprávní literatura vady, které jsou zjistitelné při řádně a s odbornou péčí⁶⁸ provedené prohlídce⁶⁹. Dle jiného náhledu jsou zjevné vady nedostatky, které mohou být zjištěny při prohlídce zboží, jejíž provedení zákon kupujícímu ukládá.⁷⁰ Nejvyšší soud pak popsal zjevné vady jako vady, jejichž existence je kupujícímu, popř. objednateli, zřejmá na pohled, případně takové vady, které lze zjistit běžně prováděnými zkouškami.⁷¹

Jak odborná literatura, tak judikatura zde hovoří o prohlídce zboží. Dříve bylo toto odrazem povinnosti zakotvené v § 427 obchodního zákoníku, který byl, ačkoliv v lehce pozměněném znění, bez výraznějších změn převzat i do občanského zákoníku pod § 2104; z toho důvodu budou shora uvedené závěry i nyní jistě platné. Ustanovení § 2104 stanoví, že kupující věc podle možností prohlédne co nejdříve po přechodu nebezpečí škody na věci a přesvědčí se o jejich vlastnostech a množství. Ustanovení § 2105 občanského zákoníku v odst. 1 dále stanoví, že prohlídka bude včasná i za předpokladu, že odesílá-li věc prodávající, může být prohlídka odložena do doby, kdy je věc dopravena na místo určení; odst. 2 dále upravuje možnosti odsunutí prohlídky při změně místa určení dopravy.

Tato prohlídka je důležitým úkonem při uplatňování odpovědnosti za vady

⁶⁸ Tento závěr však zřejmě pramenil z úpravy § 428 odst. 1 písm. b) obchodního, jenž ukládal kupujícímu prohlédnout zboží s vynaložením odborné péče; naproti tomu občanský zákoník vyžaduje již jen dostatečnou péči (ustanovení § 2112 občanského zákoníku), což je jistě méně náročný požadavek na kupujícího.

⁶⁹ PLÍVA, Stanislav. *Obchodní závazkové vztahy*. 2., aktualiz. vyd. Praha: ASPI, 2009, str. 180.

⁷⁰ PELIKÁNOVÁ, Irena. *Obchodní právo 5, Odpovědnost s přihlédnutím k návrhu nového občanského zákoníku*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, s. 276

⁷¹ Rozsudek Nejvyššího soudu, ze dne 24. 8. 2010, sp. zn. 32 Cdo 1040/2009

prodávajícího, když sice není nezbytnou formální součástí, je ale jakýmsi faktickým předpokladem pro zjištění vad, které musí být oznámeny prodávajícímu, přičemž toto oznámení (notifikace) je již nezbytnou náležitostí úspěšného uplatňování odpovědnosti za vady.⁷²

Prohlídku může provést buďto sám kupující, nebo si může přizvat třetí osobu, nejčastěji profesionála, který by měl účinněji rozpoznat vady věci. K odbornosti prohlídky je nutné uvést, že tato by měla být přiměřená okolnostem a měla by zajistit spolehlivý obraz o stavu věci;⁷³ Sám zákon pak u úpravy kupní smlouvy hovoří o „dostatečné péči“⁷⁴ u smlouvy o dílo o „náležitě pozornosti“.⁷⁵ Jestliže má být prohlídka přiměřená okolnostem, je též nasnadě aplikovat § 4 a § 5 občanského zákoníku a při prohlídce osobou, jež se přihlásí k odbornému povolání nebo stavu, je na místě klást na tuto prohlídku (osobu) vyšší nároky, než kdyby tato prohlídka byla provedena „průměrným“ člověkem dle § 4 občanského zákoníku. V důsledku toto může znamenat, že při provádění prohlídky odborníkem (podnikatelem) bude považována vada za zjevnou, zatímco kdyby prohlídku prováděl „průměrný člověk“, považovala by se vada za skrytou.

Přes všechny popsané definice zjevných vad a popisu prohlídky zboží však stále nelze přesně obsáhnout pojem zjevných vad, respektive ho nelze zcela odlišit od nápadné a zřejmé vady dle § 1917 občanského zákoníku a už vůbec ne od vady, kterou musí kupující s vynaložením obvyklé pozornosti poznat již při uzavření smlouvy (§ 2103 občanského zákoníku); přičemž obzvláště je tento problém akcentován za situace, kdy jak vada dle § 1917 občanského zákoníku, tak vada dle § 2103 občanského zákoníku zakládá liberační důvod, při kterém se vůbec neuplatní odpovědnost za vady. Obdobnou obavu vyjádřila i JUDr. A. Bányaiová⁷⁶, přičemž ta dospěla k závěru, že rozhodujícím kritériem bude „míra nápadnosti“ dané vady, resp. to, zda je vada patrná i bez obvyklé prohlídky. S tímto názorem souhlasím, přesto nelze než doporučit, aby při sjednávání kontraktů byli věřitelé, zejména kupující (a to vzhledem k dikci § 2103 občanského zákoníku) velmi

⁷²K notifikaci vad více viz oddíl 5.1.

⁷³TICHÝ, L. in ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK a Josef FIALA a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014. Komentáře, s. 809.

⁷⁴Ustanovení § 2112 občanského zákoníku.

⁷⁵Ustanovení § 2618 občanského zákoníku.

⁷⁶BÁNYAIOVÁ, A. in ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK a Josef FIALA a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014. Komentáře, s. 393.

opatrní a nepodceňovali prohlídku zboží, pokud je tato možná, již před samotným uzavřením smlouvy. Totiž kupř. při nákupu ojetého automobilu, při kterém je běžná prohlídka i projížďka vozu před samotným uzavřením kupní smlouvy, se může kupující dostat do situace, kdy na každou zjevnou vadu, kterou bude uplatňovat, bude prodávající namítat, že tato vada byla zjevná již při uzavírání kupní smlouvy a že o ni proto kupující musel vědět; za takového stavu věcí by pak uplatňoval liberační důvod dle § 2103 občanského zákoníku a snažil by se odpovědnosti za vady zprostit. Takto právě naznačený příklad budiž případem, kdy by bylo daleko snazší odhalit vady před uzavřením smlouvy a prodiskutovat tyto s prodávajícím (kupř. snažit se vyvinout na prodávajícího tlak, aby poskytl „slevu“, jež by kompenzovala vady věci), než se dostávat do nejasné právní pozice při uzavření smlouvy s následným uplatňováním zjevných vad.

4.2.2. Skryté vady

Skryté vady jsou opakem zjevných vad a jsou to tedy ty vady, jež nejsou zjistitelné při řádné a s dostatečnou péčí provedené prohlídce a mohou být odhaleny teprve později.⁷⁷ Obligatorním znakem skryté vady je, že i tato existovala již v době přechodu nebezpečí na věci, nicméně projeví se až později.

Dílčí závěr:

Občanský zákoník sám provádí dělení vad pouze na vady a právní vady, právní teorie nicméně rozlišuje podstatně více druhů vad, se kterými však nepřímou operuje i občanský zákoník, když stanoví následky jednotlivých druhů vad. Základním dělením vad je rozdělení na vady faktické, jež spočívají v odchylce samotné fyzické substance od toho, jak byla tato stanovena ve smlouvě či zákonem, a na vady právní, kdy je věc zatížena právem třetí osoby. Neméně podstatným rozlišováním vad je rozlišování na vady zjevné a vady skryté, přičemž toto rozdělení je důležité zejména ve vztahu k běhu lhůty pro učinění oznámení o vadách dle následující kapitoly. V této souvislosti lze zmínit

⁷⁷ PELIKÁNOVÁ, Irena. *Obchodní právo 5, Odpovědnost s přihlédnutím k návrhu nového občanského zákoníku*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, s. 277

i v obecné rovině zmenšení nároků na prohlídku věci kupujícím, což přispěje k posílení pozice kupujícího. Konečně je v občanském zákoníku uvedena možnost liberace z práv z vadného plnění, ze které se dá vyvodit, že práva z vadného plnění (odpovědnost za vady) jsou převážně objektivní, přesto ne zcela, když se lze v některých případech odpovědnosti zprostit.

5. Uplatňování nároků z vadného plnění

Uplatňování práv z vadného plnění je, v souladu se zachováním principu právní jistoty, jakýmsi dvojinstančním postupem. Zákon vyžaduje, aby dříve, než bude proti dlužníkovi uplatněno právo z vadného plnění před soudem, mohl se tento zasadit sám o napravení své chyby, případně aby se mohl alespoň k namítané vadě vyjádřit. Charakteristické pro práva z vadného plnění je tak to, že uplatňování má dvě fáze – fázi notifikační (reklamační) a fázi uplatnění práv žalobou u soudu.⁷⁸

5.1. Notifikace vad

Předpokladem a základem úspěšného vymáhání práv z vadného plnění je včasné oznámení vad zciziteli, neboť neoznámí-li nabyvatel zciziteli vady, nepřizná mu soud, pokud toto neoznámění zcizitel namítne, práva z vadného plnění. Tato koncepce vychází z předmětných ustanovení obchodního zákoníku, který též stanovil nevymahatelnost práv z odpovědnosti za vady v případě absentující (pozdní) notifikace. Srovnám-li tuto úpravu s úpravou obsaženou v DCFR zejména v knize III. (Závazky a odpovídající práva) a v knize IV., části A upravující kupní smlouvu, je nutno konstatovat, že DCFR se drží stejné koncepce jako starý občanský zákoník, když dle pravidel tam obsažených práva z vadného plnění zanikají, a to v režimu kupní smlouvy nejpozději ve lhůtě dvou let (kniha IV., část A. 4:302).

Obecnou úpravou občanského zákoníku je § 1921, který v odst. 1. stanoví, že „nabyvatel může právo z vadného plnění uplatnit u soudu, vytkl-li vadu zciziteli bez zbytečného odkladu poté, kdy měl možnost věc prohlédnout a vadu zjistit, a to buď označením vady, nebo oznámením, jak se projevuje. Vadu lze vytknout do šesti měsíců od převzetí předmětu plnění“; a v odst. 3.: „Nevytkl-li nabyvatel vadu včas a namítne-li zcizitel opožděné vytknutí, soud nabyvateli právo nepřizná. To neplatí, pokud je vada důsledkem skutečnosti, o které zcizitel při předání věděl nebo musel vědět.“

Tuto úpravu duplikuje § 2112 obchodního zákoníku obsažený v rámci úpravy kupní smlouvy:

(odst. 1.): „Neoznámil-li kupující vadu bez zbytečného odkladu poté, co ji mohl při

⁷⁸PELIKÁNOVÁ, Irena. *Komentář k obchodnímu zákoníku*. Praha: Linde, 1997, str. 94.

včasné prohlídce a dostatečné péči zjistit, soud mu právo z vadného plnění nepřizná. Jedná-li se o skrytou vadu, platí totéž, nebyla-li vada oznámena bez zbytečného odkladu poté, co ji kupující mohl při dostatečné péči zjistit, nejpozději však do dvou let po odevzdání věci.“

(odst. 2.):,K účinkům podle odstavce 1 soud přihlédne jen k námitce prodávajícího, že vada nebyla včas oznámena. Prodávající však nemá právo na námitku, je-li vada důsledkem skutečnosti, o které prodávající v době odevzdání věci věděl nebo musel vědět.“

(Samostatnou úpravu notifikace vad lze nalézt i u úpravy smlouvy o dílo v § 2618 občanského zákoníku. Tato je svým obsahem totožná jak s větou první § 2112 odst. 1, tak s větou první odst. 2; úprava § 2112 odst. 1 věty druhé a odst. 2 věty druhé se pak použije dle § 2615 odst. 2 i na práva z vadného plnění ze smlouvy o dílo; jelikož kupní smlouva a smlouva o dílo se použije v majoritě případů, kdy dochází ke zcizování věci, bude ve výsledku tato určitě používanější.)

Obě úpravy tak mají společné, že pro notifikaci vad nevyžadují žádnou předepsanou formu, ačkoliv pro případné budoucí dokazování nelze než doporučit formu písemnou; obsahem oznámení musí být dle obecné úpravy označení vady nebo oznámení, jak se projevuje. Stejně tak obě úpravy shodně stanoví, že vada musí být oznámena bez zbytečného odkladu od okamžiku, kdy měl nabyvatel možnost věc prohlédnout a vadu zjistit. Zde na řadu přichází shora uvedené dělení na vady zjevné a vady skryté, když lze při určitém zjednodušení konstatovat, že vady zjevné je nabyvatel oprávněn vytknout pouze v relativně krátkém časovém horizontu. U větších obchodních dodávek je možné, že tato lhůta bude dosahovat řádu týdnů; při transakcích menšího rozsahu, kdy si nabyvatel přebírá věc z ruky do ruky od zcizitele a vady jsou snadno rozpoznatelné, může formulace bez zbytečného odkladu znamenat téměř okamžitě⁷⁹; výkladem „vágního“ pojmu „bez zbytečného odkladu“ se zabýval též Ústavní soud⁸⁰, přičemž ten dospěl k závěru, že je jej třeba vykládat vždy s ohledem na okolnosti konkrétního případu s tím, že v každém konkrétním případě je třeba vždy zkoumat, zda dlužník bezodkladně využil všechny možnosti pro splnění své povinnosti).

U vad skrytých je situace poněkud odlišná; obecná úprava nerozlišuje mezi

⁷⁹HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník V.: Závazkové právo. Obecná část (§ 1721-2054). Komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014, 1317 s. Velké komentáře. s. 905.

⁸⁰ srov. náleží Ústavního soudu ze dne 15. srpna 2005, sp. zn. IV. ÚS 314/05

vadami zjevnými a skrytými, přičemž dle obecné úpravy je nutno i na skryté vady použít lhůtu „bez zbytečného odkladu“; tato lhůta se ale bude vázat k okamžiku, odkdy bylo skrytou vadu možno zjistit, tj. od doby, kdy se projevila a kdy si jí nabyvatel musel nebo měl všimnout. I na tomto místě je však nutno dodržet objektivní lhůtu 6 měsíců a je právně bez významu, zda se v této lhůtě skrytá vada projevila či nikoliv; uplynutím této lhůty budou práva z vadného plnění vymahatelná jen za situace, kdy zcizitel nenamítne opožděnost/absenci notifikace vady. Předmětná úprava kupní smlouvy je obdobná, pouze je zde výslovně stanoveno, že lhůta pro zaslání oznámení běží od okamžiku, kdy ji mohl kupující při dostatečné péči zjistit (povinnost jednat s dostatečnou péčí však lze dovodit i u obecné úpravy); lhůta však uplyne nejpozději do dvou let od odevzdání věci. V prodloužení lhůty na dva roky tak lze spatřovat oproti obecné úpravě největší rozdíl, který bezpochyby chrání práva kupujícího.

Speciální úpravu ohledně notifikace vad má koupě věci nemovité. Ta v § 2129 odst. 2 občanského zákoníku stanoví, že kupující má oznámit skryté vady stavby spojené se zemí pevným základem do pěti let od nabytí, jinak mu soud vadu nepřizná, namítne-li prodávající, že vada nebyla včas oznámena.

Obdobnou pětiletou lhůtu obsahuje i § 2629 občanského zákoníku upravující smlouvu o dílo, konkrétně vady stavby; toto ustanovení staví naroveň vadám stavby i vady projektové dokumentace, jakož i vady jiných obdobných plnění.

Oznámení o vadách nevyžadují jen faktické vady, ale i vady právní. Ustanovení § 1920 občanského zákoníku stanoví, že pokud k předmětu plnění uplatňuje právo třetí osoba, je nabyvatel povinen oznámit tuto skutečnost zciziteli. Porušení této povinnosti nespojuje zákon s žádnou sankcí, nicméně mělo-li by mít takovéto prodlení nepříznivé následky, může takto liknavý nabyvatel odpovídat za škodu, kterou by tím případně způsobil. Přesto je otázkou, zda úprava ohledně informační povinnosti nabyvatele není úpravou duplicitní, když i právní vada je vada, kterou je nutno zciziteli vytknout dle § 1921 občanského zákoníku.

Notifikace vad nachází uplatnění též mezi ustanoveními o koupi závodu. Koupí závodu nabývá kupující vše, co k závodu náleží jako k celku. Dle obecných ustanovení kupní smlouvy má prodávající povinnost závod předat a kupující závod převzít, přičemž

nebezpečí přechodu škody na věci se bude dle § 2121 občanského zákoníku vázat právě na převzetí závodu. O převzetí se vyhotoví zápis dle § 2179 občanského zákoníku, kde strany uvedou výčet všeho, co závod zahrnuje a co se kupujícímu předává, jakož i všeho, co chybí, ač to podle smlouvy nebo účetních záznamů závod spoluvytváří. Prodávající nejpozději v zápisu kupujícího upozorní na vady předmětu prodeje, o kterých ví, nebo o kterých vědět měl a mohl. Taková definice je jistě vhodnější, než předchozí úprava (§ 483 obchodního zákoníku), která byla kritizována, zejména za to, že dříve bylo povinností v předmětném zápisu uvést pouze movité a nemovité věci, což ignorovalo některé složky závodu, jako je třeba personální obsazení.⁸¹

Závod by měl být předán bez vad jak faktických, tak právních, přesto závod, jako často rozsáhlý soubor jmění, obvykle nějakou dílčí vadu obsahuje. Přesto při přiměřené aplikaci § 2095 a § 2099 občanského zákoníku lze učinit závěr, že tyto dílčí vady nemusí ze zákona způsobovat vadu závodu; vadu závodu způsobují pouze takové vady, které se týkají závodu jako celku a které mohou nezanedbatelně ohrozit jeho účel, tj. provozovat činnost a vytvářet zisk.⁸² Předmětný zápis by tak měl sloužit primárně jako prostředek, za jehož pomoci se bude předcházet škodám, které by mohly vzniknout, kdyby kupující převzal závod bez znalosti vad a nemohl tak adekvátně reagovat. Ačkoliv předmětné ustanovení neuvádí žádnou sankci za chyby v zápisu, posoudí se taková situace dle obecných ustanovení, zejména dle úpravy náhrady škody v § 2984 občanského zákoníku.

Poměrně samostatnou úpravu notifikace vad obsahuje úprava nájmu, která je, ve srovnání s úpravou obecnou, podstatně příznivější pro nájemce, minimálně co se týče lhůt pro uplatnění. Dle § 2208 by měl nájemce uplatnit vadu věci, kterou má pronajímatel odstranit, a nestane-li se tak vypočítává předmětné ustanovení možné nároky nájemce. Lhůta pro notifikaci je u ostatních typů smluv stanovena jako „bez zbytečného odkladu,“ zde je však použit odlišný termín „řádně a včas“ a přitom je stanovena objektivní lhůta 6 měsíců, od okamžiku kdy nájemce vadu zjistil, nebo měl zjistit.

⁸¹ŠTENGLOVÁ, Ivana, Stanislav PLÍVA a Miloš TOMSA a kol. *Obchodní zákoník: komentář*. 13. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010, 1447 s. Beckova edice komentované zákony, s. 1127 nebo PELIKÁNOVÁ, Irena. *Komentář k obchodnímu zákoníku*. Praha: Linde, 1997, s. 327.

⁸²ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK a Josef FIALA a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer), s. 1015

5.2. Pozdní oznámení o vadách

Opožděné vytknutí vad sice neznamena úplnou ztrátu práv z vadného plnění, přesto je však toto právo do značné míry oslabeno. Jak zákonodárce opakovaně uvádí, po promeškání lhůty k notifikaci vad soud právo z vadného plnění nepřizná, pokud zcizitel vznese námitku, že vada nebyla včas oznámena. Jak vyplývá z předmětných ustanovení, nedochází k zániku práv jako takových, ale po právu uplatněné námitce zcizitele dochází ke ztrátě vymahatelnosti práv. Tato úprava je tak v konstrukci, v jaké se použije, velmi blízká úpravě promlčení, dokonce se lze setkat s názorem, že se o promlčení jedná.⁸³ Osobně se s tímto názorem neztotožňuji, a to nejen s ohledem na různou délku lhůty u promlčení a u oznámení o vadách (tato by pořád mohla být speciální úpravou vůči obecné tříleté promlčecí lhůtě), ale zejména s ohledem na skutečnost, že námitky pozdního oznámení nebudou účinné za předpokladu, že zcizitel o vadách věděl nebo musel vědět. Promlčení, až na výjimky⁸⁴, vyloučení nepřipouští.

Jak již bylo zmíněno výše, pokud zcizitel věděl nebo musel vědět o skutečnosti, jejímž důsledkem je vada, je vyloučena námitka pozdního oznámení o vadách. Tyto vady jsou většinou způsobeny buď úmyslným pochybením zcizitele, nebo jeho nedbalostí. Prokazování, že zcizitel věděl o vadách, resp. že zanedbal své povinnosti, je pro nabyvatele snazší formulací „měl vědět“. Tzn., prokáže-li se, že zcizitel nemohl nevědět o předmětných skutečnostech, musí to dostačovat.⁸⁵ Obdobně se k dané problematice postavil i Nejvyšší soud, když dodavatel dodal vědomě vadné dílo; Nejvyšší soud pak potvrdil, že o vadách zhotovitel věděl nebo musel vědět, v tom případě je jeho odpovědnost za vady posuzována přísněji a nemůže uplatnit námitku, že kupující neoznámil vady včas, tedy vznést námitku pozdní reklamace.⁸⁶

Na tomto místě bych se ještě vrátil ke srovnání institutu námitky pozdního oznámení o vadách s institutem promlčení. Shora uvedená literatura často hovoří o tom,

⁸³ In TICHÝ, Luboš a Jan BALARIN. *Kupní smlouva v novém občanském zákoníku: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2014, 503 s. Beckovy komentáře, s. 202 je řečeno, že „Neoznámil-li kupující vadu bez zbytečného odkladu, jeho právo z vadného plnění se promlčí“ a dále „Vývoj od prekluze ... k promlčení je projevem moderní tendence nového obligačního práva.“ nebo Úprava kupní smlouvy dle nového občanského zákoníku dostupné z <http://obcanskyzakonik.justice.cz/infocentrum/media/uprava-kupni-smlouvy-dle-noveho-obcanskeho-zakoniku/>

⁸⁴V krajních případech může být i námitka promlčení v rozporu s dobrými mravy, a proto by k ní soudy neměly přihlížet – viz náleží Ústavního soudu ze dne 16. září 2010, sp. zn. IV.ÚS 262/10

⁸⁵viz náleží Ústavního soudu ze dne 29. září 2010, sp. zn. I.ÚS 1052/10

⁸⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. března 2007, sp. zn. 32 Odo 1387/2005

že se nároky z odpovědnosti za vady promlčí, pokud zcizitel úspěšně uplatní námitku pozdního oznámení o vadách. Dle mého názoru ovšem tato formulace není zcela vhodná, což ilustruje situace, kdy zcizitel nemá nárok na vznesení námitky pozdního oznámení o vadách. Při pozdě podaném oznámení o vadách soud nepřizná práva z vadného plnění, pokud zcizitel namítne opožděnost (dojde tedy ke ztrátě vymahatelnosti). Ovšem za situace, kdy nedojde ke ztrátě vymahatelnosti, by měl teprve nastupovat institut promlčení a omezit lhůtu, po kterou se bude moci nabyvatel úspěšně domáhat svého nároku. Tato lhůta se pak bude řídit obecnými ustanoveními o promlčení (§ 609 a násl. občanského zákoníku), přičemž právo z vadného plnění by se následně mělo promlčet do tří let ode dne, kdy se nabyvatel o vadě dozvěděl (§ 629 ve spojení s § 619 odst. 2 občanského zákoníku).

Pro úplnost pak ve vztahu k pozdnímu oznámení o vadách uvádím, že dle § 2111 občanského zákoníku způsobuje neoznámení vady věci včas (tedy ve shora uvedených lhůtách), pozbytí práva kupujícího na odstoupení od smlouvy.

5.3. Postup po notifikaci vad

Mimo povinnosti zjistit vadu a oznámit vadu bez zbytečného odkladu (na tomto místě je třeba podotknout, že oznámení nemusí být ten samý úkon jako vytknutí vady, ačkoliv ve většině případů budou tyto úkony splývat do jednoho) občanský zákoník upravuje v § 1922 postup po učiněném oznámení. Nabyvatel má podle něj povinnost předmět plnění buď předat zciziteli, nebo jej podle pokynů zcizitele uschovat, příp. má povinnost s ním naložit tak, aby vada mohla být přezkoumána. Tento postup má umožnit, nejlépe oběma stranám, aby domnělá vada mohla být přezkoumána, aby mohly být co možná nejdříve odstraněny pochybnosti, zda se jedná o vadu, příp. mohla být zjištěna její kvalifikace a závažnost a jaký je příp. obsah práv z vadného plnění.⁸⁷ Druhá věta odst. 1 § 1922 občanského zákoníku pak ctí princip minimalizace škod, když umožňuje nabyvateli, po upozornění zcizitele, předměty podléhající rychlé zkáze, prodat.

Odst. 2 rozebíraného ustanovení zakotvuje stavení lhůt pro uplatnění práv z vadného plnění nebo záruční doby, pokud bylo vytknutí vady oprávněné, a to po dobu,

⁸⁷HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník V: Závazkové právo. Obecná část (§ 1721-2054). Komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014, 1317 s. Velké komentáře, s. 911.

po kterou nemohl nabyvatel věc užívat. Co se týče systematiky zákona, lze dovozovat, pokud zákonodárce ctil jím užívané termíny, že se § 1922 odst. 2 občanského zákoníku váže spíše k notifikaci vad, tedy vytknutí dle § 1921, a nikoliv k pouhému oznámení dle § 1921 odst. 1. Též lze v souvislosti s § 1922 odst. 1 občanského zákoníku dovodit, že stavení lhůt se váže k situaci, kdy nabyvatel nemůže v danou chvíli věc užívat, a to ať už proto, že předmět je vadný, anebo proto, že věc nemá fyzicky u sebe.

Dílčí závěr:

Obecně lze uzavřít, že pro zachování práv z vadného plnění musí nabyvatel vady zjistit a tyto bezodkladně v objektivních lhůtách vytknout zciziteli. Nevytkne-li vady včas, nedochází k zániku práv z vadného plnění, zcizitel může nicméně namítnout opožděné vytknutí, v takovém případě dochází ke ztrátě vymahatelnosti předmětných práv. To neplatí, pokud o vadě zcizitel věděl nebo musel vědět.

6. Práva z vadného plnění

I konkrétní práva z vadného plnění jsou upravena dvoustupňově, tedy v obecné části a dále u jednotlivých typů smluv, zejména smlouvy kupní. Důvodová zpráva k občanskému zákoníku⁸⁸ říká, že práva z vad se - shodně s dosavadní úpravou - odvíjí podle toho, jedná-li se o vady odstranitelné či neodstranitelné.

Aniž bych chtěl polemizovat s autory občanského zákoníku o předchozí úpravě, přijde mi současná úprava přeci jen poněkud odlišná. Předchozí občanský zákoník totiž operoval s pojmy odstranitelnost či neodstranitelnost pouze v § 507 (kde ale zároveň stanovil, že zrušení smlouvy se může nabyvatel domáhat pouze, pokud nelze věc užívat dohodnutým způsobem či řádně); dále pak hlavně u ustanovení prodeje zboží v obchodě; jinak u kupní smlouvy umožňoval odstoupit od smlouvy, pokud vada činila věc neupotřebitelnou (§ 597 odst. 1).

Dále se autoři občanského zákoníku vyjadřují k úpravě práv z vadného plnění u kupní smlouvy a konstatují, že zde se inspirovali v obchodním zákoníku a že *se opouští hledisko vad opravitelných a neopravitelných jako základní kritérium pro určení práv kupujícího z vad věci a nahrazuje se hlediskem intenzity, jakou vadnost plnění porušuje smlouvu. Představuje-li vadné plnění podstatné porušení smlouvy, rozšiřují se práva kupujícího.*⁸⁹

Zde zmiňované opuštění od hlediska opravitelných a neopravitelných vad je, řekl bych, pouze zdárné, když právě obchodní zákoník používal u kupní smlouvy rozdělení vad na podstatné a nepodstatné. Obdobné dělení vad na podstatné a nepodstatné provádí třeba i DCFR.⁹⁰

Přesto se mi zdá zvláštní, že autoři občanského zákoníku v obecné úpravě použijí rozdělení na vady odstranitelné a neodstranitelné a následně od tohoto hledisko upustí při úpravě kupní smlouvy, která se, jak již bylo řečeno, použije subsidiárně i na smlouvu o dílo (tedy při převážné většině obligací, jež se uskuteční), kde se přikloní k dělení vad na podstatné a nepodstatné.

⁸⁸Str. 460 důvodové zprávy k občanskému zákoníku. Dostupná na internetové adrese: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>.

⁸⁹Důvodová zpráva str. 482

⁹⁰Srov. kniha III., kapitola Náprava vad z vadného plnění, bod 3:502, který stanoví, že *věřitel může odstoupit od smlouvy, pokud je dlužníkově porušení smluvní povinnosti podstatné.*

6.1. Obecná úprava

Základním a vlastně i jediným ustanovením upravujícím v obecné části občanského zákoníku jednotlivá práva z vadného plnění je § 1923. Ten stanoví: „*Je-li vada odstranitelná, může se nabyvatel domáhat buď opravy, nebo doplnění toho, co chybí, anebo přiměřené slevy z ceny. Nelze-li vadu odstranit a nelze-li pro ni předmět řádně užívat, může nabyvatel buď odstoupit od smlouvy, anebo se domáhat přiměřené slevy z ceny.*“

Z textu tohoto ustanovení jednoznačně plyne inspirace ustanovením § 507 starého občanského zákoníku; přesto se dle všeho autoři nového kodexu dopustili legislativní nedostatku, když jak vady odstranitelné, tak vady neodstranitelné, resp. práva, která tyto vady zakládají, vymezili pozitivně. Pro identifikaci následků, které shora uvedená norma způsobuje, je nutné detailněji vymezit odstranitelné a neodstranitelné vady.

Neodstranitelná je nejen vada, kterou nelze objektivně odstranit, ale i vada, kterou by bylo možno objektivně odstranit, nicméně takovýto postup by byl neefektivní nebo neúčelný (typicky by cena opravy přesáhla hodnotu věci samé) a konečně vada, o které tak stanoví právní předpis nebo smlouva.⁹¹

Ze shora citované normy tak mohou plynout v podstatě 3 možné situace:

- 1) Vada je odstranitelná a nabyvatel se může domáhat buď opravy, doplnění toho, co chybí, nebo přiměřené slevy z ceny.
- 2) Vada je neodstranitelná a věc z toho důvodu nelze řádně užívat; nabyvatel se může buď domáhat slevy z ceny, nebo může od smlouvy odstoupit.
- 3) Vada je neodstranitelná, věc však lze řádně užívat.

Situace uvedená sub 1) je relativně bezproblémová a zřejmě není nutné ji podrobně rozvádět. Je-li vada odstranitelná, je nerozhodné, zdali brání řádnému užívání věci. Stejně tak situace sub 2) je poměrně jasná. Novým pojmem, který není v zákoně přesně definován, je „řádne užívání“. Domnívám se nicméně, že neexistuje důvod, proč

⁹¹FIALA, Josef a Milan KINDL. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009., s. 886.

by tento nemohl být v podstatě totožný s pojmem používaným starou úpravou, tj. „dohodnutým způsobem nebo řádně“. Podobné nazírání na „řádné užívání“ lze vlastně nalézt i v komentáři⁹², který říká, že řádné užívání je takové, které je dohodnuté ve smlouvě, nebo jak je to obvyklé vzhledem k předmětu plnění.

Nejvíce komplikací tak přináší výklad situace uvedené sub 3). Tato varianta není zákonem předvídaná, a jelikož neexistuje v příslušných normách žádná zbytková klauzule, není ani přímo pod žádnou normu podřaditelná; *stricto sensu* tak podle zákonné úpravy nevzniká ani právo z odpovědnosti. Tento závěr však lze stěží akceptovat. Prof. Pelikánová vyjádřila názor, že by mělo vzniknout alespoň právo na slevu⁹³; JUDr. Bányaiová⁹⁴, s citelnými nesympatiemi ke komentované úpravě, dospěla dokonce k závěru, že nabyvateli vzniká jak právo na slevu, tak právo na odstoupení, což jak sama dodává, není na místě.

S ohledem na výkladové ustanovení § 2 odst. 3 občanského zákoníku, jež akcentuje dobré mravy (přičemž se domnívám, že odstoupení od smlouvy u neodstranitelné vady, která by však neměla vliv na řádné fungování, by se do rozporu s dobrými mravy dostalo, neboť výsledek takové interpretace by byl nepřiměřený porušené povinnosti), stejně jako s ohledem na úpravu u kupní smlouvy, kterou by bylo možné analogicky použít, se přikláním k názoru prof. Pelikánové, že právem z vady, jež je neodstranitelná, avšak nebrání řádnému užívání, je sleva z ceny.

K samotné volbě práva z vady uvádím, že toto oznámení nemusí být totéž jednání nabyvatele jako vytknutí vady dle § 1921 odst. 1 občanského zákoníku, přesto zde není rozumný důvod, aby tomu tak ve většině případů nebylo. Nejracionálnější postupem nabyvatele (a také tím, který mu ušetří čas) tak bude, když při jednom jednání oznámí zciziteli vadu dle § 1922 občanského zákoníku a zároveň mu tuto vadu vytkne (§ 1921 občanského zákoníku; oznámení a vytknutí se z povahy věci samy dosti překrývají) a zvolí si mezi právy, která se mu dle § 1923 občanského zákoníku nabízejí. Zvolí-li si takto nabyvatel jednou práva, nemůže už tuto volbu bez souhlasu zcizitele změnit.

Jednotlivá práva z vadného plnění, tedy právo na opravu věci, právo na doplnění

⁹²HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník V: Závazkové právo. Obecná část (§ 1721-2054). Komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014, 1317 s. Velké komentáře, s. 914

PELIKÁNOVÁ, Irena. *Obchodní právo 5, Odpovědnost s přihlédnutím k návrhu nového občanského zákoníku*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, s. 289

⁹⁴BÁNYAIOVÁ, A. in ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK a Josef FIALA a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer), s. 405

toho, co chybí, právo na přiměřenou slevu z ceny a právo odstoupit od smlouvy budou rozebrány níže u práv z vadného plnění z kupní smlouvy, neboť tam uvedená úprava je nepatrně rozsáhlejší a bude i jistě více používaná.

Ten, komu svědčí práva z vady dle § 1923 občanského zákoníku, má právo na náhradu nákladů účelně vynaložených při uplatnění tohoto práva. Tuto náhradu však musí uplatnit nabyvatel ve lhůtě jednoho měsíce po uplynutí lhůty, ve které je třeba vytknout vadu; neuplatní-li nabyvatel náhradu nákladů včas, soud mu ji, na námitku zcizitele o opožděnosti, nepřizná. Tato úprava je převzatou úpravou § 509 starého občanského zákoníku. Vychází ze zásady, že vady jdou k tíži zcizitele, a chrání nabyvatele před nežádoucími výdaji, které mu vzniknou v souvislosti s uplatňováním vad. Náklady účelně vynaložené při uplatňování vad jsou ty náklady, které nabyvatel nese v příčinné souvislosti s oprávněným vytýkáním vad. Tyto náklady mohou vzniknout přepravou věci k opravě, na skladném, na poštovním atp.⁹⁵ Setká-li se nabyvatel s odmítavým postojem zcizitele, který neuzná oprávněně uplatňovanou vadu, může pak pod tyto náklady zahrnout i profesionálnější (dražší) postupy zjištění vady – např. znalecký posudek.⁹⁶

Právo na náhradu účelně vynaložených nákladů je nutno uplatnit včas; nebude-li toto právo včas uplatněno, nebude prekludováno, jako tomu bylo v předešlé úpravě, ale nebude oproti námitce zcizitele, že nebylo uplatněno včas, vymahatelné. Režim práva na náhradu účelně vynaložených nákladů se tak v tomto neodlišuje od režimu práv z vadného plnění, pokud vada nebyla včas notifikována.

6.2. Úprava kupní smlouvy

Obecnou úpravu práv z vadného plnění doplňuje a v mnoha ohledech i deroguje úprava práv z vadného plnění z kupní smlouvy. Jak již bylo řečeno výše, úprava kupní smlouvy je notně inspirována úpravou obchodního zákoníku a odlišuje se tak od úpravy obecné. Nejmarkantněji je tento rozdíl patrný v klasifikaci vad, jež se nedělí na vady odstranitelné a neodstranitelné, nýbrž na podstatné a nepodstatné. Co je podstatnou vadou, resp. podstatným porušením smlouvy definuje § 2002 odst. 1 občanského zákoníku jako „*takové porušení povinnosti, o němž strana porušující smlouvu již při uzavření*

⁹⁵ŠVESTKA, Jiří, Jiří SPÁČIL, Marta ŠKÁROVÁ a Milan HULMÁK. *Občanský zákoník I, II: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 1525

⁹⁶Shodně rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové, sp. zn. 19 Co 470/2005

smlouvy věděla nebo musela vědět, že by druhá strana smlouvu neuzavřela, pokud by toto porušení předvídala; v ostatních případech se má za to, že porušení smlouvy podstatné není.“

Kritériem rozlišování vad na podstatné a nepodstatné je tedy závažnost porušení povinnosti prodávajícího dodat bezvadné zboží. Tuto závažnost je nutno posuzovat z hypotetické vůle kupujícího, který v případě, že by o vadách plnění věděl, by smlouvu vůbec neuzavřel. Podstatné porušení smlouvy má povětšinou za následek odpadnutí výhod, jež kupujícímu měla smlouva přinést.⁹⁷ Tato úprava již na rozdíl od úpravy obchodního zákoníku⁹⁸ neobsahuje jako pomůcku pro určení, zda je porušení podstatné či nepodstatné, účel smlouvy; účel smlouvy však nepochybně zůstává jedním z hlavních kritérií, podle něhož je intenzita porušení povinností prodávajícího nutno hodnotit. Opět tak lze i v této souvislosti pouze apelovat na smluvní strany, aby v předmětné smlouvě vyjádřily účel smlouvy, nebo aby tento mohl být snadno odvoditelný. V případě podnikatelů by tito měli mít zkušenosti s uzavíráním obchodů, jež jsou předmětem nebo jinak souvisejí s jejich podnikáním, a měli by tak být schopni v jejich rámci identifikovat možná rizika jednotlivých obchodů, slabá místa jejich produktů aj. Vyslovením účelu či dokonce stanovením toho, co je podstatné nebo nepodstatné porušení smlouvy, ve smlouvě může smluvní strana posílit svou právní jistotu nebo postavení v rámci smluvního vztahu, když může stanovit, co vše je podstatným porušením smlouvy a být tak lépe chráněna, nebo naopak může kupř. stanovit, že jistá často vyskytující se vada produktů není podstatným porušením smlouvy, což jí umožní vyhnout se některým nepříznivým následkům jako je odstoupení od smlouvy.

Samotný výčet práv z vadného plnění z kupní smlouvy je v případě podstatného porušení smlouvy uveden v odst. 1 § 2106 občanského zákoníku:

„Je-li vadné plnění podstatným porušením smlouvy, má kupující právo

- a) na odstranění vady dodáním nové věci bez vady nebo dodáním chybějící věci,*
- b) na odstranění vady opravou věci,*

⁹⁷TICHÝ, L. in ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK a Josef FIALA a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer), s. 817

⁹⁸§ 345 odst. 2 obchodního zákoníku stanovil: „...porušení smlouvy (je) podstatné, jestliže strana porušující smlouvu věděla v době uzavření smlouvy nebo v této době bylo rozumné předvídat s přihlédnutím k účelu smlouvy, který vyplynul z jejího obsahu nebo z okolností, za nichž byla smlouva uzavřena, že druhá strana nebude mít zájem na plnění povinností při takovém porušení smlouvy...“

- c) *na přiměřenou slevu z kupní ceny, nebo*
- d) *odstoupit od smlouvy.*“

a v případě nepodstatného porušení smlouvy v odst. 1 § 2107 občanského zákoníku:

„Je-li vadné plnění nepodstatným porušením smlouvy, má kupující právo na odstranění vady, anebo na přiměřenou slevu z kupní ceny.“

Jednotlivá práva z vadného plnění, jak byla pomocí zákonných ustanovení vyjmenována výše, se dají rozdělit do tří kategorií: Dodatečná plnění, sleva z kupní ceny a odstoupení od smlouvy.

K výčtu práv z vadného plnění je však ještě nutno zmínit, že zákonodárce ve výčtu práv uvedeném v § 2106 odst. 1, jež je opět dosti podobný předmětnému ustanovení obchodního zákoníku - § 436 odst. 1, vynechal možnost odstranění právních vad. Právní vady jsou uvedeny pouze v § 2107 odst. 2, kdy má prodávající možnost je odstranit za podmínky, že kupující neuplatní jiné, tam uvedené právo z vadného plnění. Přesto se domnívám, že při výskytu právní vady by, už z účelu a smyslu práv z vadného plnění, mělo být umožněno tyto vady odstranit, pokud je to v dané situaci přiměřené. Proto se domnívám, že není pochyb o tom, že vadou při „dodání nové věci bez vad“, může být myšlena i vada právní; nadto se dokonce domnívám, že by i za účinnosti občanského zákoníku mělo být prodávajícímu umožněno, aby odstranil právní vady, kupř. obstaráním souhlasu třetí osoby, která má právo z průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví. Odstranění právní vady má bezpochyby zvláštní charakter⁹⁹, přesto by mělo být možné ho extenzivním výkladem podřadit pod práva z vadného plnění uvedená v § 2106 i bez explicitní úpravy.

⁹⁹ Srov. KOPÁČ, L. in STUNA, Stanislav. *Obchodní zákoník s podrobným komentářem pro právní a podnikatelskou praxi*. Praha: Trizonia, 1992, 605 s. Právní encyklopedie soukromých podnikatelů, s. 394.

6.2.1. Dodatečné plnění

Dodatečná plnění lze dále dělit na opravu vadné věci, na výměnu vadné věci a na dodání věci, která chybí. Tyto nároky jsou ze své podstaty nároky samostatnými, když je nelze kumulovat.

6.2.1.1. Oprava

Zvolí-li si tak kupující, má prodávající povinnost odstranit vady plnění opravou. Z podstaty věci může kupující požadovat opravu věci, která je zatížena vadou odstranitelnou. Požaduje-li opravu věci, která se později ukáže jako věc zatížená neopravitelnou vadou¹⁰⁰, upozorní prodávající na tuto skutečnost kupujícího a ten má, na rozdíl od obecné normy, že volbu práva z vadného plnění nelze bez souhlasu prodávajícího měnit, opět bez zbytečného odkladu sdělit prodávajícímu, jaké právo si nově zvolil.

V obchodněprávním vztahu, tedy ve vztahu mezi profesionály, jejichž předmět podnikání se vztahuje k prodávané věci, se může nabízet otázka, zda opravu věci může provést sám kupující a pak po prodávajícím požadovat úhradu nákladů spojených s opravou věci; tato otázka se přímo nabízí kupř. ve smluvním vztahu mezi dodavatelem zboží a osobou, jež se na opravu, příp. montáž takového zboží specializuje. Zákonná úprava obsažená v občanském zákoníku však takovouto možnost nezná, a proto se jí ani kupující nemůže úspěšně domáhat. S ohledem na absenci odlišnosti předmětných ustanovení občanského zákoníku a obchodního zákoníku tak mám za to, že je na novou úpravu plně aplikovatelný závěr Nejvyššího soudu¹⁰¹, jenž je v podstatě totožný se závěrem shora uvedeným s tím, že zůstává v platnosti i jeho další závěr, a to, že chtějí-li smluvní strany umožnit vypořádání práv z vadného plnění opravou věci kupujícím, musí si takový způsob ve smlouvě dohodnout. Na okraj pak lze konstatovat, že bude-li mít kupující za to, že věc dokáže opravit lépe nebo levněji než prodávající,

¹⁰⁰ Zákodárce, stejně tak jako v předchozí úpravě obchodního zákoníku, rozlišuje mezi pojmem odstranitelná vada (jak je toto dělení prováděno u obecných ustanovení práv z vadného plnění) a opravitelná vada. Vada může být odstranitelná (např. náhradním plněním), nikoliv však opravitelná; vada odstranitelná je tak pojmem širším – srov. komentář k § 436 obchodního zákoníku - PELIKÁNOVÁ, Irena. *Komentář k obchodnímu zákoníku*. Praha: Linde, 1997, str. 128.

¹⁰¹ Vyjádřený v rozsudku ze dne 15. dubna 2004, sp. zn. 29 Odo 556/2003

nicméně možnost opravy kupujícím nebude mít smluvně zakotvenou, může si zvolit právo na slevu z kupní ceny a peněžní prostředky „získané“ prostřednictvím slevy následně použít na náklady opravy věci, jež si zajistí sám.

Na druhé straně také nutno zmínit, že občanský zákoník, přebírajíc úpravu obchodního zákoníku, upravuje vhodně smluvní vztahy mezi profesionály, vůbec však nereflektuje možnost neobchodní koupě mezi neprofesionály¹⁰²; tudíž každý, kdo prodává věc, která je vadná, musí být srozuměn s tím, že po něm kupující může požadovat stejná práva jako po prodávajícím – profesionálovi.

6.2.1.2. Výměna vadné věci

Druhým právem z vadného plnění podřaditelná pod dodatečné plnění je odstranění vady dodáním věci nové bez vady. Výměnu vadné věci předvídá úprava kupní smlouvy, obecná úprava však toto právo nezná.¹⁰³

Obecně se dá říci, že u druhově určených věcí, tedy věcí, které jsou plně zastupitelné, není výměna věci většinou problematická. Problematickou se výměna věci stane, bude-li ji požadovat kupující v případě věci individuálně určené. Občanský zákoník neprovádí rozlišení věcí na druhově a individuálně určené, a tak kupující ve své volbě práva při vadě na věci individuálně určené není jakkoliv omezen v porovnání se situací, kdyby uplatňoval právo z vadného plnění u věci určené individuálně. Na tuto problematiku upozorňuje i prof. Tichý¹⁰⁴, který v této spatřuje závažný nedostatek české úpravy, jež nepřiměřeně posiluje postavení kupujícího vůči prodávajícímu. Je zajisté škoda, že se český zákonodárce nenechal inspirovat, evropskými návrhy, a to zejména směrnicí č. 1999/44/ES¹⁰⁵, která při požadavku kupujícího na opravu věci nebo její výměnu posuzuje tento požadavek z hlediska jeho proveditelnosti a úměrnosti, přičemž za neúměrné je považováno takové zjednání nápravy, jež přináší v porovnání s jinými

¹⁰²Srov. PELIKÁNOVÁ, Irena. *Obchodní právo 5, Odpovědnost s přihlédnutím k návrhu nového občanského zákoníku*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, s. 290

¹⁰³Srov. ustanovení § 1923 na straně jedné a ustanovení § 2106 a § 2107 občanského zákoníku na straně druhé.

¹⁰⁴TICHÝ, Luboš a Jan BALARIN. *Kupní smlouva v novém občanském zákoníku: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2014, 503 s. Beckovy komentáře, s. 174

¹⁰⁵Směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES ze dne 25. května 1999 upravuje některé aspekty zboží a záruk na toto zboží.

formami nepřiměřené náklady.¹⁰⁶

Z logiky věci je pak dle § 2109 a § 2110 občanského zákoníku vázána výměna věci na skutečnost, že kupující vrátí prodávajícímu věc v takovém stavu, v jakém ji obdržel, lze-li to na něm rozumně požadovat¹⁰⁷; náklady vrácení věci nese prodávající.

6.2.1.3. Dodání věci, která chybí

Tento typ práva z vadného plnění nepotřebuje bližší rozebrání; při výběru tohoto práva z vadného plnění dodá prodávající kupujícímu chybějící věc, či část věci.

6.2.2. Sleva z kupní ceny

V případě, že plnění je vadné, se kupující může rozhodnout vadné plnění si ponechat, vady neodstraňovat, nebo alespoň ne v rámci práv z vadného plnění, přičemž může uplatnit slevu z kupní ceny. Jedná se tedy o jakousi dodatečnou změnu smlouvy, kdy kupující jednostranným právním úkonem – výběrem slevy z kupní ceny jakožto práva z vadného plnění, určuje obsah smlouvy, který se mění tak, že předmětem dodání je věc, jež odpovídá věci skutečně dodané, tedy vadné a cena bude odpovídat ceně smluvené ponížené o přiměřenou slevu. Uplatněním slevy zaniká právo kupujícího uplatnit ostatní práva z vadného plnění.

Předmětná ustanovení občanského zákoníku nepředepisují podrobně míru slevy, když tato je definována pouze neurčitým pojmem jako sleva „přiměřená“. V DCFR nalezneme naproti tomu bližší stanovení výše slevy. V Knize 3., bodu 3:601 je stanoveno, že sleva z ceny odpovídá rozdílu mezi cenou toho, co bylo obdrženo a toho, co by bylo obdrženo jako bezvadné plnění, tedy byla-li by dodržena smlouva.

Jelikož se však ani úprava přiměřené slevy z kupní ceny v občanském zákoníku neodchýlila od úpravy obchodního zákoníku, zejména § 436 a § 437, resp. úpravy starého občanského zákoníku (§ 597 stanovil nad rámec současné úpravy, že přiměřená sleva by měla odpovídat povaze a rozsahu vady) lze se inspirovat v dosavadní nauce¹⁰⁸

¹⁰⁶Srov. zejména bod 11 východisek směrnice 1999/44/ES.

¹⁰⁷Pro konkrétní důvody srov. ustanovení § 2110 občanského zákoníku

¹⁰⁸ŠKÁROVÁ, M. in ŠVESTKA, Jiří, Jiří SPÁČIL, Marta ŠKÁROVÁ a Milan HULMÁK. *Občanský zákoník I, II: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 1737.

a judikatuře. Nejvyšší soud ve svých recentních rozhodnutích opakovaně vyložil¹⁰⁹, že: „*Základem pro zjištění výše slevy z ceny je hodnota vadného zboží (díla) oproti hodnotě bezvadného zboží (díla) ve sjednané době plnění. Výchozími skutečnostmi pro posouzení výše slevy bude zejména rozsah vadnosti díla, závažnost vad, jak vady omezují či komplikují užívání, popř. snižují životaschopnost věci, a dále lze vzít v úvahu další okolnosti vyplývající z posuzování konkrétního případu.*“

Právě popsany způsob zjištění velikosti přiměřené slevy z kupní ceny věci je poměrně obsáhlý a vyčerpávající, přesto však stanovení konkrétní výše slevy zůstává v jednotlivých případech nejčastějším problémem. Neshodnou-li se smluvní strany na výši slevy a nedohodnou-li se (respektujíc § 2106 odst. 2, věta druhá občanského zákoníku) na jiném právu z vadného plnění, nezbude jim než se obrátit na soud; je pravděpodobné, že soud určí výši slevy na základě znaleckého posudku.¹¹⁰

Způsob, jakým se kupující domůže práva na slevu z kupní ceny, se odvíjí od platebních podmínek té které transakce. Uhradil-li již kupující kupní cenu, nezbude mu než se domáhat navrácení části kupní ceny; dle úpravy občanského zákoníku, na rozdíl od úpravy starší¹¹¹, nevznikne v takovém případě prodávajícímu povinnost hradit úrok, když § 1802 občanského zákoníku zakotvuje povinnost hradit úroky jen v případech, kdy tak bylo ujednáno.¹¹² V souvislosti s placením kupní ceny je na místě zmínit, že kupující nemusí v případě vadného plnění platit část kupní ceny odpovídající odhadem jeho právu na slevu (§ 2108 občanského zákoníku).

6.2.3. Odstoupení od smlouvy

Odstoupení od smlouvy se jako právo z vadného plnění odlišuje od ostatních nástrojů právní ochrany. Odlišuje se od ostatních práv z vadného plnění v několika

¹⁰⁹Kupř. v rozsudku ze dne 23. června 2010, sp. zn. 23 Cdo 1991/2008, v rozhodnutí ze dne 24. října 2013, sp. zn. 33 Cdo 2641/2012.

¹¹⁰Srov. PELIKÁNOVÁ, Irena. *Komentář k obchodnímu zákoníku*, 4. díl, Praha: Linde, 1997. Zákony – komentáře (Linde), str. 126.

¹¹¹Odkazem ustanovení § 439 odst. 2 obchodního zákoníku se užilo ustanovení § 502 obchodního zákoníku, jež stanovilo pravidlo, že: „*Od doby poskytnutí peněžních prostředků je dlužník povinen platit z nich úroky ve sjednané výši...*“ Prodávající tak měl v předmětném případě povinnost hradit úroky z částky rovnající se rozdílu mezi zaplacenou cenou a kupní cenou po jejím snížení, a to od doby poskytnutí peněžních prostředků do doby jejich vrácení.

¹¹²Pelikánová, I., Pelikán, R. in Švestka, J.; Dvořák, J.; Fiala, J. a kol., *Občanský zákoník, komentář*, svazek V. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 167.

směrech, a to zejména tím, že odstoupení od smlouvy není výlučným právem z vadného plnění¹¹³, odstoupení od smlouvy se nevyskytuje v převážné většině ostatních evropských kodifikací¹¹⁴, v případě volby odstoupení od smlouvy jakožto práva z vadného plnění ostatní práva zanikají, dále při jeho volbě zákon nepředvídá možnou následnou změnu práva, pozdním oznámením vady toto právo zaniká a konečně je odstoupení od smlouvy, stejně tak jako dodání nové věci, vázáno na vrácení vadné věci v takovém stavu, v jakém ji kupující obdržel od prodávajícího, lze-li to na něm rozumně požadovat.¹¹⁵

Nezbytným předpokladem pro odstoupení od smlouvy je včasné oznámení kupujícího o vadě věci dle § 2111 občanského zákoníku. V podstatě shodnou úpravu nalezneme i v DCFR v knize 3., bod 3:508, odstavec 1.

Odstoupení od smlouvy je jednostranným projevem vůle, který adresuje kupující prodávajícímu. Dojití odstoupení prodávajícímu má konstitutivní účinky, když se práva ze smlouvy transformují na vztah z bezdůvodného obohacení. Odstoupením zanikají práva a povinnosti stran ze smlouvy *ex tunc*. Nedotčená však zůstávají práva třetích stran nabytá v dobré víře, dále právo na zaplacení smluvní pokuty, úroku z prodlení a konečně i práva, jež mají strany zavazovat i po odstoupení od smlouvy (typicky lze uvést povinnost zachovávat mlčenlivost o obchodním tajemství, nebo rozhodčí doložku; ustanovení § 2004 občanského zákoníku).

6.2.4. Uplatňování práv z podstatného porušení smlouvy

Práva z podstatného porušení smlouvy tedy jsou: odstranění vady dodáním nové věci, dodání chybějící věci, odstranění vady opravou, přiměřená sleva z kupní ceny a odstoupení od smlouvy.

Jsou-li splněny shora uvedené podmínky pro uplatnění práv z vadného plnění, tedy zejména dodání vadného plnění, protiprávní jednání prodávajícího (nutno připomenout, že odpovědnost za vady je odpovědností převážně objektivní), nenastal-li žádný liberační důvod, měl by kupující sdělit prodávajícímu, jaké právo z vadného plnění si zvolil, a to při oznámení vady, nebo bez zbytečného odkladu po oznámení vady (§ 2106

¹¹³Srov. kupř. ustanovení § 1977 občanského zákoníku upravující následky podstatného porušení smlouvy prodloužením dlužníka.

¹¹⁴PELIKÁNOVÁ, Irena. *Komentář k obchodnímu zákoníku*, 4. díl, Praha. Linde. 1997, str. 125

¹¹⁵Opět srov. ustanovení § 2110 občanského zákoníku.

odst. 1, věta první občanského zákoníku)¹¹⁶. Ne zvolí-li si kupující své právo včas dle tohoto ustanovení, náleží mu práva jako při nepodstatném porušení smlouvy (§ 2106 odst. 3 občanského zákoníku). I zde je nutno pojem „bez zbytečného odkladu“ vykládat v souvislosti s okolnostmi daného případu. U vad nekomplikovaných, příp. u ne příliš hodnotných movitých věcí, může být požadována volba práva okamžitě, příp. v rámci několika minut. Naopak u vad věcí, jež mají větší hospodářský význam nebo jsou předmětem komplikovanějšího obchodního vztahu, může být rozhodnutí zatíženo více aspekty, tudíž bude s největší pravděpodobností i komplikovanější; z toho důvodu bude v těchto případech lhůta nepochybně delší.

Ze znění § 2106 občanského zákoníku (dle odst. 1 má kupující právo na různá práva uvedená alternativně a dále ze znění odst. 2, dle kterého si „zvolí (v singuláru) právo“ nepochybně vyplývá, že kupující si volí mezi právy vždy jednotlivě, nikdy kumulativně. Občanský zákoník zde nečiní mezi právy z vadného plnění žádný rozdíl v tom smyslu, že kupující si může vybrat právo dle svého uvážení z úpravou nabízených práv a není omezen kupř. pořadím, ve kterém by musel práva volit.

Kupující je však omezen svou vlastní volbou práva, pokud tuto již sdělí prodávajícímu. V případě, že volbu práva činí prostřednictvím písemného úkonu, může volbu změnit (a současně též oznámit) nejpozději do doby, než kupujícímu dojde původní volba v písemné podobě (§ 572 občanského zákoníku). Výjimky ze zákazu změnit právo volby stanoví § 2106 odst. 2, přičemž tyto jsou tři:

- 1) **Žádal-li kupující opravu vady, která se ukáže jako neopravitelná.** V takovém případě nejen, že si kupující může zvolit jiné právo, on dokonce musí.¹¹⁷ Musí tak opět učinit v přiměřené lhůtě, přičemž tato se bude vázat na okamžik, kdy bylo kupujícímu sděleno, že vada je neopravitelná; v takovém případě má kupující právo volby mezi zbývajících právy, jež připadají v úvahu.¹¹⁸
- 2) **Neodstraní-li prodávající vady v přiměřené lhůtě.** Z právě uvedené formulace

¹¹⁶Toto ustanovení je odchylkou od obecné úpravy vyjádřené v § 1926 občanského zákoníku, jenž stanoví, že „Lze-li dluh splnit několika způsoby, pak se má za to, že volba způsobu plnění náleží dlužníku...“

¹¹⁷TICHÝ, Luboš a Jan BALARIN. *Kupní smlouva v novém občanském zákoníku: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2014, 503 s. Beckovy komentáře, s. 824; více k této problematice u uplatnění práv z vadného plnění při nepodstatném porušení smlouvy – pododdíl 6.2.5.

¹¹⁸To je oproti úpravě obchodního zákoníku jistě posun správným směrem, když § 436 odst. 2 dříve v obdobných případech pouze umožňoval požadovat náhradní zboží.

se přímo vybízí otázka, jaká je přiměřená lhůta. Ustanovení obchodního zákoníku¹¹⁹ hovořilo o lhůtě, kterou poskytne kupující; občanský zákoník tuto nešťastnou formulaci vypustil. Prof. Tichý tak dovozuje¹²⁰, že „*přiměřená lhůta znamená období, ve kterém je prodávající s ohledem na povahu věci a vady schopen při prioritním soustředění se a péči na odstranění vady svoji povinnost splnit.*“ S touto formulací lze zřejmě souhlasit, drobné pochybnosti mám u prioritního soustředění, když nikdo nemůže od prodávajícího čekat, že zanechá všech svých jiných (třeba i rozpracovaných) aktivit a bude se věnovat odstraňování vad. Neodstraní-li prodávající vady, může kupující požadovat přiměřenou slevu z kupní ceny, nebo může od smlouvy odstoupit.

- 3) **Oznámí-li prodávající kupujícímu, že vady neodstraní.** V takovém případě je již nerozhodné, z jakého důvodu prodávající vadu neodstraní. Kupující má stejná práva jako v předchozím odstavci.

6.2.5. Uplatňování vad z nepodstatného porušení smlouvy

Prámem z vadného plnění je u nepodstatného porušení smlouvy odstranění vady nebo právo na přiměřenou slevu (§ 2107 odst. 1 občanského zákoníku). Odstoupení od smlouvy je možné u nepodstatné vady věci pouze v případech uvedených v § 2107 odst. 3.

Ustanovení § 2107 odst. 2 umožňuje prodávajícímu, aby za podmínky, že u něj kupující dosud neuplatnil právo na slevu či neodstoupil od smlouvy, dodal to, co chybí, či aby odstranil právní vadu. Jiné vady může prodávající odstranit podle své volby opravou věci nebo dodáním nové věci. Toto ustanovení má nepochybně preventivní charakter a umožňuje prodávajícímu, aby vady sám dobrovolně. Za pomoci tohoto ustanovení může dojít k předejití sporů, což zejména v obchodních vztazích mezi dlouhodobě spolupracujícími subjekty, může napomáhat i další spolupráci.

Tato možnost je však omezena ve dvou směrech, a to z časového hlediska,

¹¹⁹§ 437 odst. 3 obchodního zákoníku u vad, jimiž byla smlouva porušena nepodstatným způsobem, stanovil, že „*Požaduje-li kupující odstranění vad zboží, nemůže před uplynutím dodatečně přiměřené lhůty, kterou je povinen poskytnout k tomuto účelu prodávajícímu...*“ U podstatných vad však nic takového stanoveno nebylo.

¹²⁰TICHÝ, Luboš a Jan BALARIN. *Kupní smlouva v novém občanském zákoníku: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2014, 503 s. Beckovy komentáře, s. 824.

kdy prodávající může odstranit vady dle své volby pouze do okamžiku, kdy kupující uplatní právo na slevu z kupní ceny, nebo právo na odstoupení od smlouvy, a z hlediska nákladů, které nesmí v nepřiměřené míře způsobit kupujícímu. Pod náklady ve smyslu předmětného ustanovení je nutno zahrnout veškeré náklady spojené s odstraněním vady, které mohou kupujícímu vzniknout, tedy nejen náklady na opravu, ale i na přípravu věci na opravu, náklady na zapůjčení náhradní věci, ztrátu zisku atp.¹²¹

Ustanovení § 2107 odst. 3 občanského zákoníku pak stanoví v podstatě stejné následky jako § 2106 odst. 2 (rozdíl je pouze v terminologii, nicméně pojmy „v přiměřené době“ a „včas“ stejně jako „oznámí-li, že vady neodstraní“ a „odmítne vadu věci odstranit“ jsou dle mého názoru zcela zaměnitelné), a proto si v této části dovoluji odkázat na předmětnou pasáž uplatňování práv z podstatného porušení smlouvy.

V této souvislosti si však ještě dovoluji připomenout tvrzení, že v případě, že kupující požaduje opravu věci, jež je zatížena neodstranitelnou vadou, musí, nikoliv jen může, změnit uplatňované právo z vadného plnění. V případě podstatných vad by trvání na opravě z hlediska nabízených práv nic neměnilo, v případě nepodstatných vad by však trvání na opravě v podstatě způsobilo, že by prodávající nemohl odstranit vadu ve smyslu § 2107 odst. 3 občanského zákoníku, přičemž následek takového neodstranění je mj. možnost kupujícího odstoupit od smlouvy; interpretace, kdy by mohl kupující u nepodstatného porušení smlouvy na základě svého jednání odstoupit od smlouvy, by byla zcela jistě neudržitelná.

Na závěr lze v souvislosti s nepodstatnými vadami věci u kupní smlouvy též zmínit § 2129 odst. 1 občanského zákoníku, jež určuje práva z vadného plnění u pozemku, který nemá výměru určenou v kupní smlouvě; tzn., že pozemek má výměru buď větší či menší. V případě, že je údaj zapsán v katastru nemovitostí (přičemž tento souhlasí s údajem uvedeným ve smlouvě), a pozemek má menší výměru než tu, která je uvedena ve smlouvě, má kupující právo na přiměřenou slevu z kupní ceny. Není-li výměra zapsána v katastru nemovitostí, právo na slevu vzniká pouze v případě, že si tak strany ujednaly. V případě, že výměra bude zapsána v katastru nemovitostí, ale pozemek bude ve skutečnosti větší, nevzniká dle mého názoru povinnost kupujícího doplácet na kupní cenu. Bylo by jen těžko ospravedlnitelné, aby prodávající, jenž si řádně nestřežil svá

¹²¹TICHÝ, Luboš a Jan BALARIN. *Kupní smlouva v novém občanském zákoníku: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2014, 503 s. Beckovy komentáře, s. 829.

práva (při vlastnictví nemovitosti si nikdy neověřil výměru svého pozemku, přičemž se o výměře pozemku nepřesvědčil ani při prodeji) těžil z toho, že špatně definoval předmět prodeje, a ve většině případů by ještě těžil právě z kroků kupujícího, který bude s největší pravděpodobností ten, kdo na nesrovnalost ve výměře pozemku přijde. Tento závěr by pak obzvláště platil pro osobu zabývající se obchodováním s nemovitostmi, a to ve smyslu § 5 odst. 1 občanského zákoníku.

V ostatním se na smlouvu o koupi věci nemovité užijí přiměřeně ustanovení o koupi věci movité (§ 2131 občanského zákoníku).

6.3. Práva z vadného plnění u smlouvy o dílo

Co se týče práv z vadného plnění, odkazuje § 2615 odst. 2 občanského zákoníku plně na kupní smlouvu. Jediné specifikum se nachází ve větě druhé tohoto ustanovení, když omezuje práva objednatele potud, že objednatel není oprávněn požadovat provedení náhradního díla, jestliže předmět díla nelze vzhledem k jeho povaze vrátit nebo předat zhotoviteli.

6.4. Práva z vadného plnění u nájemní smlouvy

Specificky, s ohledem na charakter předmětu smlouvy o nájmu, upravuje práva z vadného plnění § 2208 občanského zákoníku. Ten stanoví, že v případě vady, kterou má pronajímatel povinnost odstranit¹²², a bez zbytečného odkladu tak neučiní,¹²³ v důsledku čehož může pronajímatel užívat věc jen s obtížemi, je primárním právem z vadného plnění sleva z nájmu. Alternativním právem je oprava věci samotným nájemcem s tím, že mu vzniká za pronajímatelem pohledávka ve výši odpovídající výši účelně vynaložených nákladů. Ztěžuje-li vada užívání věci závažným způsobem, má nájemce právo na prominutí nájemného, nebo může nájem vypovědět bez výpovědní doby. Ustanovení ve druhém odstavci dále zakotvuje možnost nájemce na započtení pohledávky vzniklé ve smyslu odst. 1, a to až do výše nájemného za jeden měsíc, je-li

¹²²Pronajímatel provádí údržbu věci, mimo běžné údržby, a nezbytné opravy, neujednaly si strany tato práva odlišně – ustanovení § 2207 odst. 1 občanského zákoníku.

¹²³Pro výklad pojmu bez zbytečného odkladu platí shora uvedené, zejména v kapitole 5., dále srov. nález Ústavního soudu ze dne 15. srpna 2005, sp. zn. IV. ÚS 314/05, příp. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. prosince 2013, sp. zn. 32 Cdo 2484/2012.

nájem kratší, pak až do výše nájemného. V odst. 3 předmětného ustanovení je, ve smyslu a lhůtách obecné úpravy, zakotvena povinnost notifikace vad nájemcem.

Ve vztahu speciality k obecné úpravě smlouvy o nájmu jsou zvláštní ustanovení o podnikatelském pronájmu movitých věcí. Takovýmto pronájmem pronajímá podnikatel movité věci v rámci své podnikatelské činnosti dalším subjektům. Ustanovení § 2318 odst. 1 občanského zákoníku upravuje práva z vadného plnění u tohoto smluvního typu tak, že v případě vady, pro kterou nelze věc řádně užívat, či ji lze užívat jen se značnými obtížemi, stanoví právo nájemce na poskytnutí jiné věci sloužící stejnému účelu. Odstavec druhý pak zakotvuje právo na prominutí nájemného nebo na slevu z nájemného, přičemž však toto právo musí být uplatněno do konce ujednané doby nájmu, jinak zaniká.

Speciálním ustanovením ke smlouvě o nájmu upravující odpovědnost za vady je dále i § 2322 občanského zákoníku upravující vady u nájmu dopravního prostředku. To stanoví, že plnění je vadné, není-li dopravní prostředek způsobilý k ujednanému způsobu užívání, jinak k užívání, k němuž obvykle slouží. Není-li dopravní prostředek způsobilý k užívání, má nájemce právo odmítnout převzetí; zjistí-li nezpůsobilost dodatečně, má právo žádat odstranění vady, odevzdání jiného dopravního prostředku nebo zrušení smlouvy. Na tomto místě zákonodárce překvapivě použil termínu zrušení, a tak není zcela jasné, čeho se nájemce může domáhat. Dohodne-li se s pronajímatelem na zrušení smlouvy, spor mezi smluvními stranami nevznikne. Nebude-li však pronajímátel souhlasit se zrušením smlouvy, je otázkou, zda-li bude moci nájemce od smlouvy odstoupit, či zda se bude domáhat zrušení smlouvy před soudem.¹²⁴

Dílčí závěr:

Úprava práv z vadného plnění a jejich uplatňování kopíruje úpravu vadného plnění, a proto i tato úprava je dvojstupňová. Nelogicky však spojuje dvě koncepce práv z vadného plnění, kdy v obecné úpravě je primárním kritériem pro rozlišení vad odstranitelnost vady, zatímco v rovině kupní smlouvy je kritériem podstatnost vady. Nepříliš logický je též zvolený postup i s ohledem na skutečnost, že nejčastěji jsou práva z vadného plnění uplatňována z kupní smlouvy a smlouvy o dílo; tato úprava však

¹²⁴Srov. DEJLOVÁ, H. in KABELKOVÁ, Eva. *Nájem a pacht v novém občanském zákoníku: komentář: [§ 2201-2357]*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2013, 596 s. Beckovy komentáře, s. 1372.

z obecnou úpravou příliš nekoresponduje. Je tedy otázkou, zdali nebylo spíše vhodnější úpravu, jež je nyní úpravou kupní smlouvy, zvolit za úpravu obecnou a u jednotlivých smluvních typů upravovat opravdu už jen dílčí věci.

Občanský zákoník dále při volbě práva z vadného plnění nereflektuje skutečnost, že volba práva by měla být přiměřená okolnostem a volba by neměla v porovnání s ostatními volbami přinášet (neodůvodněné) náklady. Dále občanský zákoník nereflektuje skutečnost, že je předpisem pro podnikatele i pro nepodnikatele, když i po nepodnikatelích může být vyžadována široká škála práv z vadného plnění.

Závěr

Předložená diplomová práce se snaží nabídnout ucelený pohled na odpovědnost za vady v obchodních závazkových vztazích tak, jak ji upravuje účinný občanský zákoník.

Pro začátek jsem se musel vypořádat se skutečností, že pojmy odpovědnost za vady a obchodní závazkové vztahy nejsou již v občanském zákoníku používány. Pojem odpovědnost za vady nahradil pojem práva z vadného plnění, což však nezměnilo nic na jeho obsahu. Pouze nepatrně se změnil vztah k ostatním odpovědnostem, když nyní se již pojem práva z vadného plnění a odpovědnost za prodlení tolik nepřekrývají. Pojem obchodní závazkové vztahy není pojmem používaným občanským zákoníkem. Lze tak i nadále označovat zejména závazek dvou podnikatelů; na práva a povinnosti za závazků dle občanského zákoníku to však, ve srovnání, kdy by stranami závazku byly jiné subjekty, může mít jen malý vliv.

Ohniskem práce pak byla detailní analýza práv z vadného plnění. Ta byla nejdříve podmíněna zjištěním, co je vadné plnění ve smyslu účinné úpravy u jednotlivých typů smluv. Pro účely zjištění následků vadného plnění pak byly vady rozděleny dle mnoha kritérií, přičemž nejdůležitějším rozdělením je dělení na vady faktické a právní. V souvislosti s tímto dělením bylo rozebráno, za jakých podmínek je možná liberace pro práva z vadného plnění. Dalším významným dělením je dělení na vady zjevné a skryté, které nabírá na důležitosti zejména ve vztahu k prohlídce plnění a notifikaci dlužníka o vadách. Není-li totiž vada zjištěna a oznámena včas, práva z vadného plnění se mohou stát nevymahatelnými. V poslední kapitole se věnuji již samotným právům z vadného plnění a analyzuji, kdy splnění jakého práva může věřitel po dlužníku vyžadovat.

Po takto provedené analýze si nyní dovoluji zhodnotit novou úpravu práv z vadného plnění.

Tuto hodnotím jako promarněnou příležitost. Dle tvrzení autorů občanského zákoníku, příp. dle tvrzení autorů publikujících na informačním webu ministerstva spravedlnosti¹²⁵, by úprava měla být moderním právním předpisem, který odstraňuje nedostatky a interpretační nejasnosti předchozí úpravy (odstraní mimo jiné dvojkolejnost

¹²⁵Dostupný na <http://obcanskyzakonik.justice.cz>

české úpravy) a posiluje práva kupujícího.

Jako vydařenou hodnotím úpravu co do jasnějšího oddělení práv z vadného plnění a odpovědnosti za prodlení, dále v ustanovení § 2605 občanského zákoníku, kde váže dokončení díla na předvedení jeho způsobilosti sloužit svému účelu a konečně v úpravě notifikace vad při koupi závodu, kde strany mají povinnost uvést výčet relevantních vad, a ne jen vad movitých a nemovitých věcí jako v úpravě obchodního zákoníku.

Jako nepříliš vydařenou hodnotím naopak úpravu samotné definice vadného plnění v § 1916 občanského zákoníku, jakož i nejasná práva vznikající na základě § 1923 občanského zákoníku v případě, že je vada předmětu plnění neodstranitelná, tato přesto nebrání jejímu řádnému užívání.

Z hlediska koncepce úpravy práv z vadného plnění na mě jako čistá nepromyšlenost působí směšování dvou koncepcí, kdy v obecné části je rozhodujícím kritériem pro posouzení závažnosti vady její odstranitelnost a v úpravě kupní smlouvy je tímto kritériem podstatnost vady. Tato nepromyšlenost je dále akcentována i používáním té které normy, když nejčastěji se práva z vadného plnění uplatňují z kupních smluv. Obecná norma by měla být ta nejpoužívanější, příp. by měla alespoň tvořit jakýsi základ pro častěji používanější normy. V úpravě občanského zákoníku ale obecná norma neplní ani jednu funkci, a tak sice z hlediska koncepce je možno tvrdit, že byl odstraněn nedostatek koncepce obchodního zákoníku, kdy této obecná úprava scházela, s ohledem na četnost použití bude ale v praxi občanského zákoníku obecná úprava spíše menšího významu.

Dále je pravdou, že občanský zákoník posiluje práva kupujícího – třeba v případě neopravitelných vad dle § 2106 odst. 2 občanského zákoníku nově přiznává možnost zvolit si ze zbylých práv. Tato široká paleta práv, ze kterých může kupující volit je ale zároveň i slabinou úpravy, když nikde nezmiňuje, že při volbě práva z vadného plnění by měla být ctěna zásada přiměřenosti, a to v tom smyslu, že volba práva by neměla v porovnání s ostatními možnými volbami přinášet (neodůvodněné) náklady. Obdobně sporný je dále i údajný přechod od prekluze k promlčení práv z vadného plnění při pozdní notifikaci vad.¹²⁶ Starý občanský zákoník práva prekludoval, nicméně je třeba zdůraznit, že již obchodní zákoník obsahoval úpravu blízkou úpravě promlčení.

¹²⁶ Úprava kupní smlouvy dle nového občanského zákoníku. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/infocentrum/media/uprava-kupni-smlouvy-dle-noveho-obcanskeho-zakoniku/>

Na závěr pak již jen uvedu, že tím, že zejména v oblasti práv z vadného plnění převzal úpravu obchodního zákoníku, převzal úpravu nereflektující skutečnost, že je předpisem pro podnikatele i pro nepodnikatele. V tomto důsledku pak může být i po nepodnikatelích vyžadována široká škála práv z vadného plnění, jejichž splnění může být pro ně velmi obtížné.

Zkratky:

občanský zákoník	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
starý občanský zákoník	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů
obchodní zákoník	zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
BGB	německý občanský zákoník z r. 1896, ve znění k 22. červenci 2014 - Bürgerliches Gesetzbuch (BGB)
DCFR	návrh společného referenčního rámce (Draft Common Frame of Reference)
UNIDROIT	principy smluv uzavíraných v mezinárodním obchodě

Seznam použité literatury

- BEJČEK, Josef, Karel ELIÁŠ a Přemysl RABAN. *Kurs obchodního práva: obchodní závazky*. Vyd. 3. Praha: Beck, 2003, 551 s.
- BĚLOHLÁVEK, Alexander J a kol. *Nový občanský zákoník: srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012, 829 s.
- BONELL, M. J. *An International Restatement of Contract Law: The UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts*. 3rd edition. New York: Transnational Publishers, 2005, 1156 p.
- HANDLAR, Jiří. Vzdání se práv, která mohou v budoucnu teprve vzniknout. *Právní rozhledy*. 2009, č. 18.
- HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: obecná část*. Vyd. 6. Praha: Beck, 2006, 822 s.
- KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Vyd. 1. Praha: Beck, 1995, 247 s.
- KNAPPOVÁ, Marta, Jiří ŠVESTKA a Jan DVOŘÁK. *Občanské právo hmotné*. 4., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: ASPI Publishing, 2005, 523 s.
- MELZER, Filip. Dispozitivní a kogentní normy v novém občanském zákoníku. *Právní rozhledy*. 2013, č. 7.
- KOPÁČ, Ludvík. *Obchodní kontrakty, II. Díl*. Praha: Prospektrum, 1994, s. 371-667.
- PELIKÁNOVÁ, Irena. *Obchodní právo 5, Odpovědnost s přihlédnutím k návrhu nového občanského zákoníku*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 356 s.
- PLÍVA, Stanislav. *Obchodní závazkové vztahy*. 2., aktualiz. vyd. Praha: ASPI, 2009, 339 s.
- SALAČOVÁ, Marie. Vzdání se práva, které může v budoucnu teprve vzniknout. *Právo a podnikání*. 1996, č. 12.
- SEDLÁČEK, Jaromír a Jiří SPÁČIL. *Obligační právo*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010.
- STUNA, Stanislav. *Obchodní zákoník s podrobným komentářem pro právní a podnikatelskou praxi*. Praha: Trizonia, 1992, 605 s. Právní encyklopedie soukromých podnikatelů.
- ŠILHÁN, Josef. Několik poznámek k pojmu prodlení dlužníka v NObčZ. *Obchodněprávní revue*. 2013, č. 5.

- TICHÝ, Luboš a Jan BALARIN. *Kupní smlouva v novém občanském zákoníku: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2014, 503 s. Beckovy komentáře.
- TOMSA, Miloš. Kupní smlouva v obchodních vztazích – řádné dodání zboží a odpovědnost za vady jakosti. *Obchodní právo*. 2004, č. 13.
- Věcný záměr občanského zákoníku. *Právní praxe*. 2001, č. 1.

Komentáře k zákonům:

- ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník: velký akademický komentář. Úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1.4.2008*. 2.svazek. Praha: Linde, 2008, 1243 s.
- FIALA, Josef a Milan KINDL. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009.
- HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník V.: Závazkové právo. Obecná část (§ 1721-2054). Komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014, 1317 s. Velké komentáře.
- KABELKOVÁ, Eva. *Nájem a pacht v novém občanském zákoníku: komentář : [§ 2201-2357]*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2013, 596 s. Beckovy komentáře.
- KOVAŘÍK, Zdeněk, Jarmila POKORNÁ a Zdeněk ČÁP a kol. *Obchodní zákoník: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, 1079 s. Komentáře Wolters Kluwer.
- PELIKÁNOVÁ, Irena. *Komentář k obchodnímu zákoníku: § 261-408*. 2. upr. vyd. Praha: Linde, 1998, 543 s.
- ŠTENGLOVÁ, Ivana, Stanislav PLÍVA a Miloš TOMSA. *Obchodní zákoník: komentář*. 11. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2006, 1508 s. Beckova edice komentované zákony.
- ŠTENGLOVÁ, Ivana, Stanislav PLÍVA a Miloš TOMSA a kol. *Obchodní zákoník: komentář*. 13. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010, 1447 s. Beckova edice komentované zákony.
- ŠVESTKA, Jiří, Jiří SPÁČIL, Marta ŠKÁROVÁ a Milan HULMÁK. *Občanský zákoník I, II: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009.
- ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK a Josef FIALA a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer).

Elektronické a internetové prameny:

- BĚHOUNEK, Pavel. Nový občanský zákoník a jeho dopad do systému soukromého práva, [online]. Dostupné ke dni 27. listopadu 2014 z <http://www.sagit.cz/pages/prehlrub.asp?cd=666&typ=c>
- Důvodová zpráva k novému občanskému zákoníku. [online]. Dostupné ke dni 27. listopadu 2014 z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>.
- Kolektiv autorů z advokátní kanceláře ŠENKÝŘ PÁNIK, advokátní kancelář s.r.o. Zajištění závazků v novém občanském zákoníku. [online]. Dostupné ke dni 27. listopadu 2014 z <http://www.senkyr-panik.cz/clanky/2-zajisteni-zavazku-v-novem-obcanskem-zakoniku>
- Koncepční změny (občanského zákoníku). [online]. Dostupné ke dni 27. listopadu 2014 z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/smluvni-pravo/koncepcni-zmeny/>
- Legislativní proces (občanského zákoníku). [online]. Dostupné ke dni 27. listopadu 2014 z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/legislativni-proces/>
- Poslanci KSČM chtějí o rok odložit účinnost nového občanského zákoníku, návrh projedná vláda. [online]. Dostupné ke dni 27. listopadu 2014 z: <http://www.kurzy.cz/tema/detail/poslanci-kscm-chteji-o-rok-odlozit-ucinnost-noveho-1373105.html>
- Úprava kupní smlouvy dle nového občanského zákoníku. [online]. Dostupné ke dni 27. listopadu 2014 z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/infocentrum/media/uprava-kupni-smlouvy-dle-noveho-obcanskeho-zakoniku/>

Seznam použité judikatury:

- Nález Ústavního soudu ze dne 15. srpna 2005, sp. zn. IV. ÚS 314/05.
- Nález Ústavního soudu ze dne 16. září 2010, sp. zn. IV. ÚS 262/10.
- Nález Ústavního soudu ze dne 29. září 2010, sp. zn. I. ÚS 1052/10.
- Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové, sp. zn. 19 Co 470/2005.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. prosince 2013, sp. zn. 32 Cdo 2484/2012.

- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. května 2008, sp. zn. 32 Odo 1531/2006.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. dubna 2004, sp. zn. 29 Odo 556/2003.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. června 2010, sp. zn. 23 Cdo 1991/2008.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. července 2012, sp. zn. 32 Cdo 3337/2010.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. října 2013, sp. zn. 33 Cdo 2641/2012.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. března 2007, sp. zn. 32 Odo 1387/2005.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 7. prosince 2010, sp. zn. 32 Cdo 4331/2009.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. prosince 2002, sp. zn. 29 Odo 416/2001.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR, ze dne 24. srpna 2010, sp. zn. 32 Cdo 1040/2009.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. března 2010, sp. zn. 23 Cdo 880/2010.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 6. prosince 2006, sp. zn. 33 Odo 43/2005.

Všechny rozsudky byly čerpány z databáze ASPI, nebo z právního systému Beck-online.

Seznam použitých právních předpisů:

- návrh společného referenčního rámce (Draft Common Frame of Reference – DCFR)
- obecný zákoník občanský z roku 1811 (Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesamten Deutschen Erbländer der Österreichischen Monarchie)
- principy smluv uzavíraných v mezinárodním obchodě (UNIDROIT)
- směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES ze dne 25. května 1999 upravující některé aspekty zboží a záruk na toto zboží
- zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 477/2001 Sb., o obalech a o změně některých zákonů (zákon o obalech), ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
- zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob

Název práce v anglickém jazyce:

Liability for defects in business transactions.

Resumé

Téma této diplomové práce je odpovědnost za vady v obchodních závazkových vztazích, neboli slovy účinného občanského zákoníku práva z vadného plnění. Práva z vadného plnění jsou vedle odpovědnosti za škodu a odpovědnosti za prodlení jedním z nejdůležitějších odpovědnostních institutů, jež vznikají z úplatných smluv, zejména z kupní smlouvy a ze smlouvy o dílo.

S ohledem na proběhnuvší rekonstrukci soukromého práva již nejsou práva z vadného plnění předmětem úpravy dvou zákonů, jako tomu bylo dříve (v zákoně č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů a v zákoně č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů), nýbrž pouze v kodexu soukromého práva – v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Z tohoto důvodu je občanský zákoník a v něm úprava obsažená týkající se práv z vadného plnění centrem této práce, přičemž tato je na některých místech komparována s přechodnou úpravou, tedy obchodním zákoníkem, a s některými mezinárodními texty.

Po úvodu následuje kapitola první, která zmiňuje prameny této práce. Druhá kapitola se zabývá pojmem práva z vadného plnění, komparuje tato práva s dalšími odpovědnostními instituty, a dále se zabývá pojmem obchodní závazkový vztah. Kapitola třetí se zabývá úpravou vadného plnění. Kapitola čtvrtá je zaměřena na rozdělení vad, přičemž rozebírá možné důsledky konkrétního dělení vad. Kapitola pátá se věnuje uplatňování práv z vadného plnění. Kapitola šestá se konečně věnuje jednotlivým právním z vadného plnění.

V rámci konkrétních kapitol je kladen důraz na detailní rozebrání jednotlivých zákonných ustanovení, přičemž nejsou-li tyto zcela jednoznačné, snažím se je za pomoci dostupných zdrojů, zejména odborných publikací a použitelné judikatury, vyložit tak, aby bylo možno vyvodit odpovídající závěry. Závěry z jednotlivých kapitol jsou vždy shrnuty na konci takové kapitoly, přičemž tyto jsou dále rozebrány v závěru celé práce.

Abstract

The topic of this thesis is liability for defects in business transactions, or using the terminology of the effective Civil Code, obligations from non-performance. Rights from non-performance are one of the most important legal instruments regarding liability, together with liability for damage and liability for delay, all arising from pecuniary contracts, mainly from purchase contracts and contracts for work.

With respect to the elapsed recodification of civil law, obligations arising from non-performance are no longer subject to two codes (in Act No. 40/1964 Coll., Civil Code and in Act No. 513/1991 Coll., Commercial Code), they are now governed only by Act No. 89/2012 Coll., the effective Civil Code.

Civil code and its provisions are therefore the main part of this thesis. Moreover, some parts of the thesis contain comparison of the effective Civil Code to the preceding legislation, i.e. the Commercial Code, and to some international treaties as well.

The first chapter, which follows right after the preface, contains sources of this thesis. The second chapter deals with the concept of obligations arising from non-performance, compares them to other areas of civil law dealing with liability, and later deals with the concept of commercial obligation. The third chapter talks about the provisions dealing with non-performance. The fourth chapter is focused on categorization of defects and it analyzes possible outcomes flowing from particular categorizations. The fifth chapter deals with the enforcement of rights arising from non-performance. Least but not last, the sixth chapter deals with particular rights arising from non-performance.

Each chapter emphasizes on analysis of particular provision. Where their meaning is unclear, I attempt to interpret them using all possible sources, mainly doctrinal publications and judicial decisions usable for the effective Civil Code. Conclusions are drawn after each chapter, while the main conclusion at the end of the thesis sums everything up.

Klíčová slova

Odpovědnost za vady, práva z vadného plnění, vady, liability for defects, obligations from non-performance, defects